

EXAMENSARBETE

Hösten 2007

Lärarytbildningen

Skönlitteratur i historieundervisningen

En undersökning om hur pedagoger i årskurserna 3-5 använder
skönlitteratur i historieundervisningen.

Författare

Towe Hjorth

Linda Larsson

Handledare

Camilla Ohlsson

Skönlitteratur i historieundervisningen

En undersökning om hur pedagoger i årskurserna 3-5 använder skönlitteratur i historieundervisningen.

Abstract

Uppsatsen bygger på en empiriskt kvalitativ undersökning. I denna uppsats fokuserar vi på fyra pedagogers syn på historiemedvetande och deras åsikt om hur skönlitteraturen kan påverka elevers historiemedvetande. Vi har genom intervjuer undersökt hur fyra pedagoger arbetar med skönlitteratur i historieundervisningen i årskurserna 3-5 samt vilket syfte de har med detta. Undersökningen har också omfattat frågor om vilka fördelar respektive nackdelar pedagogerna ser med användandet av skönlitteratur och läromedel i historieundervisningen.

Uppsatsen innehåller en forskningsbakgrund där vi tar upp olika forskares syn på historiemedvetande, skönlitteratur i historieundervisningen samt vad styrdokumentet uttrycker kring ämnet. Den empiriska undersökningen grundar sig på en kvalitativ undersökning i form av semistrukturerade intervjuer. Fyra pedagoger intervjuades, resultaten av deras svar har sedan analyserats. Resultaten av detta visar på att pedagogerna använder skönlitteratur i historieundervisningen men på olika sätt med syfte att fördjupa elevernas historiemedvetande. Ingen av pedagogerna utgick dock enbart från skönlitteraturen. Av resultaten kan vi också utläsa att de använder sig av läromedel i undervisningen men med skönlitteraturen som ett komplement.

Ämnesord: historiemedvetande, skönlitteratur, läromedel, historieundervisning

INNEHÅLL

1. Inledning _____	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och problemprecisering.....	6
2. Forskningsbakgrund _____	7
2.1 Teoretiska utgångspunkter.....	7
2.2 Styrdokument	8
2.3 Historia	9
2.4 Historiedidaktik	9
2.5 Historiemedvetande	10
2.6 Skönlitteratur i historieundervisningen	13
2.7 Tematisk undervisning	16
2.8 Syfte och problemprecisering.....	17
3 Empiri _____	18
3.1 Metod.....	18
3.1.1 Urval	20
3.1.2 Genomförande	20
3.1.3 Tillförlitlighet och forskningsetik	21
3.1.4 Presentation av de intervjuade pedagogerna	22
4 Resultat _____	23
4.1 Historiemedvetande	23
4.2 Arbetsätt.....	23
4.3 Användandet av skönlitteratur.....	24
4.4 Skönlitteraturens syfte	25

4.5 Läromedlens för-/och nackdelar	26
4.6 Skönlitteraturens för - och nackdelar.....	27
4.7 Lärandet genom skönlitteratur.....	27
5. Analys _____	29
6. Diskussion _____	32
6.1 Resultatdiskussion	32
6.2 Metoddiskussion.....	37
6.3 Slutdiskussion.....	38
7. Sammanfattning _____	39
8. Forskarna _____	41
Referenser _____	44
Bilaga 1: Intervjufrågor _____	47
Bilaga 2: Brev _____	48
Bilaga 3: Intervjuer _____	49

1. Inledning

”Historia är ett sätt att se tillvaron i perspektivet då-nu-sedan, och därmed också ett verktyg för förståelse av andra ämnen och områden” (Skolverket 2002:77). Syftet med att studera ämnet historia är att eleven tillägnar sig ett kritiskt tänkande, en förmåga att utvärdera för att förstå och förklara hur samhället fungerar och varför (a.a.). Vi har ett genuint intresse för historia och hur vi påverkas av den. Under vår lärarutbildning har vi fått aha-upplevelser då det gäller hur man kan förmedla historiska skeenden till eleverna. Ett tematiskt arbetssätt och skönlitteratur är också något som ligger oss varmt om hjärtat. Vi tror att det tematiska arbetssättet kan ge eleverna en helhetsbild av historien. Vi är väl medvetna om att det tematiska arbetssättet innebär att arbeta ämnesövergripande, där så många ämnen som möjligt integreras i undervisningen. I detta arbete kommer vi dock inrikta oss på skönlitteraturens roll för historieundervisningen. Anledningen till att tematisk undervisning finns med i arbetet är för att skönlitteraturen oftast har en betydande roll för detta sätt att undervisa. Vi tycker därför att det skulle vara intressant att forska vidare om hur man kan använda sig av skönlitteratur i ämnet historia för att fördjupa elevers historiemedvetande. Därför tycker vi också att det skulle vara givande att se närmare på hur man som pedagog använder sig av skönlitteratur i historieundervisningen. Av tidmässiga skäl har vi valt att begränsa oss till att intervjua pedagoger som arbetar i årskurserna 3-5.

1.1 Bakgrund

Vårt intresse för skönlitteratur som verktyg i historieundervisningen väcktes då vi tagit del av den senaste forskningen inom detta ämnesområde. Ingemansson (2007) har inspirerat oss till att fördjupa oss i ämnet. Hennes avhandling handlar om hur man med hjälp av skönlitteraturen kan öka elevernas historiemedvetande. Även Renander (2007) har påverkat oss i valet av ämne inför detta arbete. Hennes forskning handlar om den historiska romanen. Hon ställer sig frågan om den är förförande fiktion eller en förmedling av historia. Vi har också tittat på forskning som Hartsmar (2001) bedrivit om elevers tidsförståelse i skolsammanhang. Hon har studerat hur historiemedvetandet hos eleverna tagit sig uttryck i samtal och skrivande utifrån undervisningens innehåll.

1.2 Syfte och problemprecisering

Vårt syfte är att undersöka hur pedagogerna ser på begreppet historiemedvetande. Vi vill se hur man som pedagog i årskurserna 3-5 använder sig av skönlitteratur som ett redskap i sin historieundervisning och vilket syftet är med detta. Vi vill också se vilka fördelar och nackdelar pedagogerna ser med skönlitteratur respektive läromedel, samt om skönlitteraturen kan ge eleverna ett fördjupat historiemedvetande. Vårt syfte mynnar ut i följande problemformulering;

- Hur ser pedagogerna på begreppet historiemedvetande?
- Vilket syfte har pedagogerna med att använda skönlitteratur i historieundervisningen?
- Vilka fördelar och nackdelar ser pedagogerna med skönlitteratur respektive läromedel i historieundervisningen?
- Hur anser pedagogerna att skönlitteraturen som redskap påverkar elevernas historiemedvetande?

2. Forskningsbakgrund

I forskningsbakgrunden kommer följande avsnitt att behandlas. Först ges den teoretiska utgångspunkten för denna uppsats. Innehållet är de lärandeteorier som har stor betydelse för dagens undervisning i skolan. Här tas också upp hur skönlitteraturen kan bli ett redskap i undervisningen. Styrdokumenten får ett eget avsnitt där vi tar upp de delar som vi anser är relevanta för denna uppsats med koppling till historia och skönlitteratur. Sedan följer tre avsnitt om begreppen historia, historiedidaktik och historiemedvetande. I dessa avsnitt har vi som syfte att klargöra begreppens innebörd och betydelse, då detta är viktigt för att kunna förstå helheten av uppsatsen. Begreppen kan ibland vara svåra att reda ut då forskarna har olika uppfattningar och åsikter om begreppen. Vi har begränsat urvalet till det som vi anser vara relevant för uppsatsen. Dessa avsnitt följs av en sammanfattning av vad tematisk undervisning innebär och dess roll för historieundervisningen. Efter detta kommer ett avsnitt som handlar om skönlitteraturens roll för historieundervisningen. Forskningsbakgrunden avslutas med ett kort avsnitt där vi presenterar våra problempreciseringar. De olika *forskarna* som vi refererar till i vår forskningsbakgrund presenteras närmare under avsnittet *forskarna*.

2.1 Teoretiska utgångspunkter

I dagens skola har teoretikerna Jean Piaget och Lev S Vygotskijs lärandeteorier en stor betydelse för den undervisning som bedrivs. Piaget står för det kognitiva perspektivet vilket innebär att individen upptäcker världen på egen hand och att läraren är den som skapar förutsättningarna, medan Vygotskij står för ett sociokulturellt synsätt. Andra teoretiker har utvecklat Vygotskijs teorier och detta har mynnat ut i det så kallade ”*sociokulturella perspektivet*”. I Vygotskijs teorier är utgångspunkten att det är i kommunikationen och i samspelet det sker en utveckling och ett lärande hos barnet. Vygotskij anser att den viktigaste drivande kraften i barnets progression är det sociala samspelet. I den sociokulturella teorin som är det samspel mellan individen och gruppen som ligger i fokus. Barn lär i samspel med andra genom att tänka på olika sätt, tala och agera. Lärarens roll i det sociokulturella perspektivet är att utmana barnen genom att ställa frågor men också att förklara och sammanfatta så att nya tankar väcks hos barnen vilket leder dem vidare mot ny kunskap. Genom att barnen planerar, argumenterar, diskuterar samt att de har en språklig förståelse anser man att de har ett kognitivt perspektiv på kunskap och lärande. I och med detta lägger man vikten på barnets begreppsförståelse och hur de tar till sig kunskap inom flera olika ämnesområden (Williams, Sheridan & Pramling Samuelsson 2000:19ff).

Enligt Greeno, Collins och Resnick är begreppsutvecklingen hos ett barn är en konstruktiv process där begreppen ständigt formas om i mer utmanande faser och logiska mönster. ”Ett barns förmåga att förstå en text, att lösa ett matematiskt problem eller att lära sig nya begrepp är beroende av barnets tidigare erfarenheter” (Williams, Sheridan & Pramling Samuelsson 2000:26). Barnets metakognitiva förmåga är av stor betydelse för lärandet eftersom barnet reflekterar över sina tankar och ”förmågan kontrollera och styra det egna lärandet och olika tankeprocesser” (a.a.).

2.2 Styrdokument

Skolan idag har ett antal styrdokument som ligger till grund för det arbete som utförs i skolan. Dessa dokument betonar vikten av historiemedvetande och läsning av skönlitteratur för förståelse och sammanhang. I *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94)* kan man läsa att ”genom ett historiskt perspektiv kan eleverna utveckla en beredskap inför framtiden och utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande” (Utbildningsdepartementet 2006:6). Lpo 94 betonar också att skolans arbete måste ge utrymme för eleverna att på olika sätt tillägna sig och ge uttryck för kunskap (a.a.). I kursplanen för svenska kan man i stycket skönlitteratur, film och teater läsa att skönlitteraturen ger eleverna kunskap om människors livsvillkor genom tiderna. Genom skönlitteraturen får eleverna en helhetssyn på människors vardagliga liv och det bidrar också till att ge form åt ens egen identitet. Genom att arbeta med skönlitteratur, film och teater får eleverna möjlighet att kunna känna empati och förståelse för andra, och att kunna omvärdera sitt förhållningssätt och sina värderingar (Skolverket 2002:99).

I kursplanen för historia betonas tiden och historiemedvetandet som viktiga begrepp. Man poängterar att ämnet historia stärker insikter som gör det möjligt att se sig själv och händelser i nutiden som ett led i ett historiskt förlopp. Vidare kan vi läsa att historia gör det möjligt att få perspektiv på begreppen då, nu och sedan. Detta gör att eleverna får en förståelse för andra ämnesområden (Skolverket 2002:77).

Vikten av ett historiemedvetande kan man utläsa ur strävandemålen i kursplanen för historia:

Skolan skall i sin undervisning i historia sträva efter att eleven

- förvärvar ett historiemedvetande, som underlättar tolkningen av händelser och skeenden i nutiden och skapar en beredskap inför framtiden,
- utvecklar förståelse av historiska företeelsers och skeendens bakgrund och samband och att dessa kan uppfattas, förklaras och tolkas ur olika perspektiv,

- utvecklar förmåga att urskilja historiska strukturer, utvecklingslinjer och förändringsprocesser,
- blir medveten om att historiskt givna samhälls- och kulturformer är tidsbundna och att varje tids människor skall bedömas utifrån sin tids villkor, (Skolverket 2002:76).

Enligt Ingemansson (2007:22) saknas det en definition av begreppet historiemedvetande i både kursplanen för historia och i *Lpo94*. Det betonas att det är ett viktigt begrepp, men ingen förklaring ges på begreppets innebörd. Pedagogens uppdrag i historieundervisningen är enligt Casserik i *Historiedidaktiska perspektiv* att bedriva en undervisning som utvecklar elevernas historiemedvetande (Ericson, Johansson & Larsson Red 2005:305).

2.3 Historia

Begreppet historia har sitt ursprung i det grekiska ordet *histori* och har betydelsen ”att samla in och bearbeta iakttagelser” (Hermansson 2004:17). Ericson menar att när vi pratar om historien innebär det att vi befinner oss i det förgångna. Alltid när vi pratar om historia talar man om tiden. Vi hänvisar ständigt till tiden då vi rör oss i historien. För att kunna förklara något historiskt måste vi ständigt ta hänsyn till tiden i sammanhanget (Ericson, Johansson & Larsson Red 2005:7). För att på ett enkelt och lättförståeligt sätt beskriva vad historia är använder Aronsson (2004:40) sig av följande uttryck som: ”Viktiga händelser” eller ”vetenskapligt belagt”. Han menar också allmänt ”allt som en gång skett” och ”en god historia” eller ”berättelse” och sådant som i allmänhet har passerat.

2.4 Historiedidaktik

Historiedidaktik kan delas in i begreppen historia och didaktik. Historia som begrepp har förklarats tidigare i texten. Didaktik kommer från det grekiska ordet *didasko* och betyder undervisa. Didaktik innebär att behärska konsten att undervisa (Andersson 2004:07:16). ”Historiedidaktik har till syfte att knyta samman ämnesinnehåll med elevens lärande i skolan. Historiedidaktiken är navet mellan de vetenskapliga ämnernas teori, pedagogiken och skolans praktik” (Andersson 2004:07:7). Ericson menar att lärandet hos människan är en ständig process som sker hela tiden och överallt. Endast en liten del av detta lärande sker inom skolans väggar. Historiedidaktik handlar om att människor använder och upplever historia (Ericson, Johansson & Larsson Red 2005:14).

Historiedidaktik är läran om undervisning och belyser frågorna vad, hur och varför. Anledningen till att ställa dessa frågor är att blottlägga undervisningens teori och metod. Eleven och lärarens sökande efter svaren på frågorna skiftar eftersom historieundervisningens villkor är olika. Hur historieundervisningens innehåll och struktur ser ut beror på lärarens kompetens och ämnesinriktning och elevens erfarenheter och dennes behov. Faktorerna som har ett avgörande för historieundervisningen är läraren, eleverna och ämnesinnehållet (Hermansson 2004:62).

2.5 Historiemedvetande

Typiskt för dagens skola är att elevers vardag och förkunskap blivit ett viktigt instrument för att föra lärandet framåt. Då det gäller historieundervisning är det inte annorlunda. Dagens historiedidaktiker ägnar sig mer än på 60-70 talet åt att inkludera elevernas vardagsliv och livserfarenheter för att få dem historiemedvetna. Målsättningen måste vara att främja och förbättra de läroprocesser som man förknippar med historiemedvetande i vardagssammanhang. Historieundervisningen i skolan måste ha en tydligare användning än vad som är regel i dagens skola. Annars finns en risk att dagens elever upplever ämnet historia som onödigt och betydelselöst. Detta menar Jensen i *Historiedidaktik* (Karlegård & Karlsson Red 1997:49).

Hartsmar (2001:15) menar att man ofta byter arbetsätt eller metod istället för att inrikta sig på hur eleverna tänker. Hon anser vidare att man borde använda sig av erfarenheter från elevers socialisationsmiljöer utanför skolan och att detta borde utnyttjas inne i klassrummen. Hartsmar säger att de fragmentariska kunskaper som eleverna tillgodogör sig i den ämnesuppdelade värld som finns i skolan idag inte gör det lätt för våra elever att använda denna kunskap i vardagen. Renander (2007:15) menar att det i kursplanen för historia står att det skall tas hänsyn till elevernas vardag där de möter historiebruk och historieförmedling. Skolan bör även ta i beaktande att eleverna bär med sig ett historiemedvetande som bör användas och utvecklas i skolan.

Aronsson (2004:17–18) sätter in historiemedvetande i ett mer övergripande sammanhang och de begrepp han använder är historiekultur och historiebruk. Historiekultur kopplas samman med ritualer, sedvänjor, traditioner och artefakter som är föremål tillverkade av människan. Historiebruk är den process som sker när de olika delarna i historiekulturen sätts igång för att

skapa mening och en helhet. Historiemedvetande är då sambandet mellan då, nu och framtiden.

Enligt Jensen i (Karlegård & Karlsson Red 1997:51) utgår dagens historiedidaktiker från Karl-Ernst Jeisman (tysk didaktiker). Han har i över 30 års tid framhållit att historiemedvetande som begrepp skall vara kärnan för historiedidaktiken. Jeisman skrev 1979 en artikel som historiedidaktiker fortfarande har som utgångspunkt då begreppet historiemedvetande skall definieras. Jeismans fyra definitioner av historiemedvetande är följande;

1. Historiemedvetande är den ständigt närvarande vetenskapen om att alla människor och alla inriktningar och former av samliv som de skapat existerar i tid, det vill säga de ha en härkomst och en framtid och utgör inte något som är stabilt, oföränderligt och utan förutsättningar.
2. Historiemedvetande innefattar sammanhangen mellan tolkning av det förflutna, förståelse av nutiden och perspektiv på framtiden.
3. Historiemedvetande är hur dåtiden är närvarande i föreställning och uppfattning.
4. Historiemedvetande vilar på en gemensam förståelse som baseras på emotionella upplevelser. Den gemensamma förståelsen är en nödvändig beståndsdel i bildandet och upprätthållandet av mänskliga samhällen (Karlegård & Karlsson Red 1997:51).

Jensen gör ett försök att begränsa begreppet historiemedvetande genom att man betraktar det som ett delbegrepp av tidsmedvetande, men att det i detta begrepp inte innefattar sociokulturella processer utan förlopp som handlar om naturen som till exempel årets gång, det vill säga skillnaden mellan natur och kultur. I det sociokulturella sammanhanget är det viktigt att kunna förstå och orientera sig i tid och rum, då det är ett av historiemedvetandets mest centrala ändamål för människan. Jensen talar om fem olika processer som man kan urskilja när man talar om historiemedvetandets utveckling. Dessa processer är enligt Jensen följande;

- identitetsskapande
- kulturmöten
- sociokulturella läroprocesser
- intresse-, värde och principutveckling
- berättelsens form och innehåll

Jensen undrar vidare om skolan är en bra läromiljö för dessa läroprocesser. Om skolans historieundervisning skall klara konkurrensen ifrån andra kontexter, där historiemedvetande skapas, så måste den erbjuda bättre kvalitet och bearbetas på ett sådant sätt så att eleverna tycker att undervisningen ger dem större historiemedvetande än de får genom media, i hemmet och andra ställen. Han anser att det inte är någon ide att ha historieundervisning i skolan om den inte ger eleverna ett större utbud än vad de skulle fått ändå. Därför måste det vara en huvuduppgift för skolan och dess historieundervisning att utveckla en kvalificerad läromiljö för elever och lärare där de kan utveckla historiemedvetande. Han anser inte att skolan uppfyller detta idag (Karlegård & Karlsson Red 1997:71ff).

Hermansson (2004:79–80) ställer sig frågande till Jensens fem processer i historiemedvetandets utveckling och då främst den som handlar om identitetsskapande. Hermansson menar att Jensen grundar sina processer på tyska begrepp. Begreppen har inte samma innebörd i Sverige som i Tyskland, och de skrevs i den tid då Tyskland var ett delat land med en splittrad historia. Detta ger inte eleverna i Sverige och Tyskland samma kontext kring historiska händelser. Kedjan av sammanhang blir inte densamma och de får olika perspektiv på framtiden. Vidare lyfter Hermansson fram att många historiedidaktiker anser att elevernas historiemedvetande fördjupas då skolans och elevens historia flätas samman. Han lyfter frågan vems historiemedvetande som utvecklas. ”Är det skolans medvetande om elevens historia eller elevens medvetande om historien, eller medvetandet om att dåtid, samtid och framtid hänger ihop?” (Hermansson 2004:24).

Historiemedvetande kommer i denna uppsats att ha en framträdande roll och då behövs ett förtydligande av vad begreppet historiemedvetande innebär. Att definiera begreppet historiemedvetande är enligt Ingemansson (2007:22) inte helt lätt, hon har valt att ansluta sig till den tyske didaktikern Karl–Ernst Jeismans andra och fjärde definition av begreppet historiemedvetande samt Aronssons tankar om historiebruk och historiekultur och därefter skapat sin egen definition av begreppet. Vi har valt att använda Ingemanssons definition i denna uppsats.

Historiemedvetande är vetenskapen om att alla människor existerar i tid och rum, det vill säga att de har en härkomst och en framtid samt vetenskapen om att ingenting är oföränderligt. Historiemedvetande handlar om tolkning av det förflutna, förståelse av nutiden och tankar om framtiden. I ett didaktiskt sammanhang aktiveras historiemedvetandet av emotionella upplevelser och kan då beskrivas utifrån tre processer; identifikation och mötet med det annorlunda, den sociokulturella

läroprocessen som inbegriper existentiella frågor och värderingsfrågor samt historiemedvetande som berättelse (Ingemansson 2007:29).

2.6 Skönlitteratur i historieundervisningen

I denna undersökning använder vi oss av och diskuterar begreppet skönlitteratur i historieundervisningen. Vi avser skönlitteratur med historisk anknytning där den är antingen skriven i dåtid och skildrar densamma, eller så är den skriven i nutid men speglar dåtid. Även begreppet ”*historisk roman*” används i uppsatsen och en historisk roman definierar Renander (2007:17) enligt följande: En historisk roman ses ur två synvinklar vilka är den historiska som ger en tolkning av dåtiden och den andra synvinkeln är den litterära som gestaltar dåtiden vilket innebär att göra historien levande. Dessa två synvinklar på en historisk roman ger en helhet. Renander gör också en sammanfattning av kriterierna för en historisk roman och den lyder enligt följande;

Skildringen skall dels vara underhållande och ge möjlighet till inlevelse och identifikation, dels ge en upplevelse av att bibringa kunskaper om en annan tid. Det är kombinationen av skildringar av personers tankar och berättarens kommentarer och förklaringar av personens historiska kontext, som ger läsaren möjlighet att få syn på, förstå och reflektera över samband mellan genusrelationer ”då” och ”nu” (Renander 2007:203).

Nilsson (2007:85–86) anser att skönlitteratur kan vara länken mellan den egna historien och den stora gemensamma historien. En koppling mellan dessa är viktig för att människan skall kunna känna delaktighet i världen omkring henne. Detta är också ett villkor för att kunna ha en förståelse och ett inflytande på sin livssituation. Genom skönlitteraturen kan eleverna sätta sig in i andras levnadsöden, verkligheter och upplevelser. Genom detta får eleverna en förståelse för hur samhället och historien kring dem formas. De skönlitterära texternas innehåll ger eleverna sammanhang och gör verkligheten förståelig. Skönlitteraturen har enligt Nilsson inte bara en roll för upplevelser utan är också en källa till kunskap.

Langer (2005:17) menar att man med hjälp av skönlitteraturen kan utforska sina potentialer. I litteraturen kan vi lära oss att se saker ur ett annat perspektiv och kan därför också se fler utvägar. Det är upp till var och en hur de tolkar det de läser. Med våra erfarenheter och förkunskaper kopplar vi samman litteraturen med vårt dagliga liv då vi utforskar känslor, relationer och reaktioner. Problemlösande och hur vi tar in kunskap påverkas också av den litteratur vi läser. Genom skönlitteraturen kan vi leva oss in andra människors liv och även finna oss själva i sammanhanget.

Langer (2005:123–124) anser att det är viktigt att eleverna redan tidigt får använda sig av skönlitteraturen som ett redskap för inläring och kommunikation. Skönlitteraturen är enligt Langer en viktig väg mot bildning och den kan ha betydelse för elevernas progression då det gäller självförtroende, reflektion och elevernas läs- och skrivutveckling. Langer liksom Nilsson i föregående stycke menar att eleverna genom läsning av skönlitteratur skapar ett medvetande om sin egen historia men också om hur den gemensamma historien påverkas. För att skönlitteratur skall kunna medverka till elevernas lärande bör syftet med skönlitteratur i undervisningen tydligt kunna separeras från syftet med att använda läromedel. Ett problem som kan uppstå när man använder skönlitteratur i undervisningen är att skönlitteraturen sätts in utan en tydlig förankring i det pågående arbetet eller projektet. Skönlitteraturen blir en fristående del som används för att det ”ska” finnas med. (Langer 2005:157).

Nilsson (2007:18) anser att skönlitteraturen ofta enbart används som ren läsupplevelse, istället menar han att skönlitteraturen skulle kunna användas som en kunskapskälla, hans erfarenheter säger att detta sällan görs och dessutom aldrig bearbetas på ett sätt så att elevernas uppfattningar om innehållet lyfts fram. Eleverna skulle genom skönlitteraturen kunna utveckla en djupare kunskap om andra människors livssituation och de skulle få ett historiskt perspektiv. Utifrån sina erfarenheter har han kunnat se att de samhällsorienterande ämnena och skönlitteraturen inte haft någon förbindelse med varandra. Eleverna har istället själva fått komma fram till ett samband mellan dem båda.

Ingemansson (2007:9–11) hänvisar till Vintereks forskning där hon undersökt läroböcker i historieämnet och jämfört med skönlitteratur med historiskt innehåll. Vinterek har kommit fram till att skönlitterära böcker ger eleverna likvärdiga faktakunskaper som läromedel, men dessutom ger dessa elever möjlighet till etiska ståndpunkter. I den skönlitterära texten kan läsaren leva sig in i någon annans situation via textens händelser och får i och med denna tillgång till ett ekonomiskt, politiskt och socialt sammanhang. Det är till största del genom fiktiva berättelser vi kan få tillgång till hur människor verkat och levt. Läromedlen innehåller bara ett anpassat lärostoff utan några som helst känslöbetonade upplevelser, vilka man finner i skönlitteraturen. Läromedlen som bara staplar fakta blir enbart en kunskapsprocess medan skönlitteraturen förmedlar en helhet med ett historiskt tänkande. Ingemansson själv menar att skolan medvetet försöker använda sig av mer skönlitteratur istället för läromedlen i historieämnet som inte gör innehållet levande. Liksom Vinterek menar Ingemansson att

skönlitteraturen ger eleverna möjlighet att förstå hur människor förr tänkte och levde. Både i skönlitteratur och läromedel är det författarnas historiesyn och historiemedvetande som är synliga och detta påverkar hur eleven uppfattar historien. Läraren påverkar också eleven genom sitt val av litteratur. Dessa val blir därmed viktiga, och det ställer höga krav på läraren, som måste ha ett stort kunnande och intresse för historieämnet.

I Ingemanssons avhandling presenteras en undersökning av Ekvall, som liksom Vinterek tittat på olika läromedel. Ekvall har undersökt läromedel inom de natur- och samhällsorienterade ämnena. Hon finner att läromedlen sedan 1970-talet förändrats till att bli mer begripliga för eleverna. Texterna i läromedlen har numera blivit mer inriktade på att tilltala och väcka elevens intresse. Texterna har ett större sammanhang och vänder sig direkt till eleverna genom att till exempel använda du-tilltal. Att texterna numera riktar sig till läsaren visar att dessa tagit ett steg mot populärkulturen, skönlitteraturen och mot den faktabaserade skönlitteraturen.

Hermansson (2004:162) menar att med rätt sorts skönlitteratur kopplat till historia kan utveckla elevernas lärande och på detta sätt positivt påverka deras historieintresse samt historiemedvetande. Detta gör det möjligt för eleven att;

- skapa sig en egen berättelse om kunskaper och förståelse kring de historiska händelserna
- utveckla sin egen identitet i förhållande till historien och mötet med det annorlunda, till exempel den monstruösa ondskan
- identifiera moraliska ställningstaganden och val och därigenom upptäcka sina egna moraliska förutsättningar (Hermansson 2004:162).

Enligt Queckfeldt i (Karlsson & Zander Red 2004:70) kan den historiska romanen förmedla medvetande och kunskap om det förflutna. Hon beklagar att undervisningen ofta styckas upp i mindre delmoment och det blir då svårt att se sammanhang och orsaksförhållanden. Eleven måste ha vissa förkunskaper för att klara av att koppla samman lösa delar. Man skall inte ta för givet att en skönlitterär text med historiskt innehåll automatiskt ger en aha upplevelse då det gäller kopplingen mellan då och nu och att detta automatiskt även ger ökade kunskaper om det förflutna.

För att stifta bekantskap med historien är den historiska romanen ett bra verktyg för eleverna för att förstå det förflutna. Skildringarna gör historien levande då man får möta människor,

dofter och ljud. Men detta kan man även möta i vetenskapliga verk som är skrivna i dåtid och som skildrar samtiden. På detta vis går man direkt till källan. Ett exempel är att läsa Hjalmar Söderbergs roman *Den allvarsamma leken* som skildrar livet under början av 1900-talet. För en elev idag kan detta vara historiskt medan en äldre människa inte ser detta som en historisk roman då denne kanske levt under denna period. Författaren ser positivt på användandet av historiska romaner med alla dess möjligheter till ett fördjupat historiemedvetande. Den historiska romanen skall ses som ett redskap för att väcka intresse som kan leda vidare till kunskap, men den skall inte ses som historievetenskap, då romanen är en fiktiv berättelse skapad av författaren (Karlsson & Zander Red 2004:80–85).

2.7 Tematisk undervisning

Tematisk undervisning innebär att skolans olika ämnen kopplas samman och bildar en helhet. Det tematiska innehållet skall ha en framträdande roll i undervisningen och vara kopplat till elevernas vardag men också till det som sker i dagens samhälle. Läsningen och skrivningen inom tematisk undervisning skall vara meningsfull och ske i ändamålsenliga sammanhang, så att det inte sker för läsandet eller skrivandets egen skull. Den tematiska undervisningen bygger på att man inte utgår från de traditionella läromedlen utan istället använder sig av skönlitterära texter i kunskapssökandet (Nilsson 2007:15).

Nilsson har under åren som metodiklärare, mentor i lärarutbildningen och genom lång erfarenhet av undervisning och läsning av litteratur inom ämnet fått erfara att det inte är helt tydligt vad tematisk undervisning innebär. Då han besökt lärarstudenter som velat arbeta tematiskt på sina verksamhetsförlagda utbildningsplatser, har han stött på problem. Ett av problemen har varit är att studenternas handledare inte varit positivt inställda till denna typ av undervisning, då de anser att det tar tid och är ”flummigt”. De tycker också att de har för lite kunskaper om detta arbetssätt. Ett annat problem som kan uppstå är att det saknas klassuppsättningar av skönlitteratur. När lärare väljer arbetsområde är dessa oftast relaterade till det som läromedlen behandlar, som till exempel Vikingatiden, Afrika och Medeltiden. Ett annat område som det kan handla om är problemområden som mobbning, känslor och relationer. Men även ämnen inom litteraturhistoria eller estetiskt anknutna ämnen kan användas så som sagor och årstiderna (Nilsson 2007:16).

Det tematiska arbetssättet bör vara uppbyggt så att det skapas möjligheter för eleven att integrera kunskap och att kunna ha ett självständigt och kritiskt tänkande i enlighet med

kursplanens innehåll. Om inte detta sker kan ett lärande inte utvecklas eftersom det förutsätter att det hela tiden tillförs nya perspektiv och förhållningssätt av eleven. Hermansson anser att det är viktigt att eleven hittar egna och effektiva sätt att arbeta på. Detta sker med fördel genom att eleven använder sig av ett undersökande arbetssätt som att läsa, skriva samtala, räkna och skapande arbete. Att anknyta till elevens värld och dennes intressen utanför skolans värld är viktigt för att de ska känna att studierna sker i meningsfulla sammanhang (Hermansson 2004:166).

2.8 Syfte och problemprecisering

Återigen vill vi lyfta fram syftet med denna undersökning. Vårt syfte är att undersöka hur pedagogerna ser på historiemedvetande och deras åsikt om hur skönlitteraturen kan ge eleverna ett fördjupat historiemedvetande. Syftet är även att undersöka hur man som pedagog i årskurserna 3-5 använder sig av skönlitteratur som ett redskap i sin historieundervisning samt vilket syfte de har med detta. Vi vill också undersöka vilka fördelar och nackdelar pedagogerna ser med användandet av skönlitteratur respektive läromedel i sin undervisning. Utifrån vårt syfte ställer vi oss följande frågor.

- Hur ser pedagogerna på begreppet historiemedvetande?
- Vilket syfte har pedagogerna med att använda skönlitteratur i historieundervisningen?
- Vilka fördelar och nackdelar ser pedagogerna med skönlitteratur respektive läromedel i historieundervisningen?
- Hur anser pedagogerna att skönlitteraturen som redskap påverkar elevernas historiemedvetande?

3 Empiri

I det empiriska avsnittet kommer vi att först beskriva den undersökningsmetod vi valt för detta arbete, och därefter beskriva hur urvalet inför denna studie gjorts och ett avsnitt som beskriver hur vi genomfört undersökningen. Avsnittet därefter behandlar tillförlitlighet och forskningsetik och därpå följer ett avsnitt där vi presenterar de intervjuade pedagogerna.

3.1 Metod

I en vetenskaplig undersökning finns två övergripande metoder för bearbetning av information. Dessa två metoder är den kvalitativa och den kvantitativa. I den kvalitativa metoden bearbetas textmaterial och den kvantitativa bearbetar statistisk data (Patel & Davidsson 2003:109). Till denna undersökning har vi valt att använda semistrukturerade intervjuer som är en kvalitativ metod. När man använder sig av semistrukturerade intervjuer så har man ett ämne som skall behandlas och ett antal färdigskrivna frågor att utgå ifrån. Frågorna är utformade så att informanten kan utveckla sina svar. Metoden gör att man kan vara flexibel när man ställer frågorna och den ger utrymme för följdfrågor (Denscombe 2000:135). Vidare anser Denscombe (2000:136) att den vanligaste typen av semistrukturerade intervjuer är den personliga intervjun. Här möts forskaren och informanten i ett samtal till skillnad från gruppintervjuer där man är flera personer. I den personliga intervjun är det endast en persons åsikter och funderingar som återspeglas. Vi valde denna metod då vi ville ha ett samtal utifrån våra frågor (se bilaga 1, s.47). Genom ett personligt möte kunde vi lätt sätta oss in i informantens tankebanor och på så vis utifrån förutbestämda frågor kunna ställa de rätta följdfrågorna. När man sedan bearbetar sitt insamlade material kan enligt Denscombe (2000:156) olika problem uppstå. De vanligaste enligt honom är att;

- Det kan vara svårt att höra vad som sägs på bandet
- Människor talar inte alltid till punkt
- Tonfall, uttal och betoning är svårt att få med i en utskrift

Detta innebär att man får ”*snygga till texten*” för att läsaren skall kunna förstå. I och med att man gör detta så rekonstruerar man texten, och då ändras råmaterialet. Bearbetningen av vårt material har bearbetats enligt den kvalitativa metoden vilket innebär enligt (Patel & Davidsson 2003:119) att man gör en utskrift av det inspelade materialet, vars text sedan

analyseras. I en kvalitativ bearbetning görs löpande analyser av materialet. Detta för att det kan ge idéer om hur nästa intervju skall läggas upp. Ny information som kommer fram kan berika nästa undersökning.

Att genomföra en enkätundersökning var aldrig aktuellt då detta inte gett oss möjligheten att få utvecklade svar. Det är enligt Denscombe (2000:132) mer lämpligt att använda sig av intervjuer när man vill samla in information från ett mindre antal människor och detta ger då mer detaljerad information. För att samla in yttlig information från många människor används istället frågeformulär. Valet mellan intervjuer eller frågeformulär bestäms av vad man vill veta. Är det erfarenheter, känslor eller känsliga frågor hos en person är det enligt Denscombe intervjuer som ligger närmast till hands. I våra intervjuer tog vi hänsyn till att som Denscombe påpekar att inleda intervjun med neutrala frågor som kan vara relevant för bakgrunden. Intervjun avslutas eventuellt med en neutral fråga eller att informanten har möjlighet att ställa frågor eller att informanten eller den som genomför intervjun kan göra tillägg. Mellan inledning och avslutning ställer man de frågor man söker svar på (Patel & Davidsson 2003:73).

Denscombe (2000:140) menar att när en intervju genomförs är det viktigt att den som intervjuar har kunskap inom det ämne som intervjun avser. Andra saker som är viktigt att tänka på är att man vid intervjun framstår till sin fördel och ger ett gott intryck och att man är artig och förhåller sig objektiv vilket var självklarhet för oss. Det hela går ut på att få informanten att öppna sig för den som intervjuar. För att lyckas med detta gäller det att inte stöta sig eller komma på kant med informanten. Vidare anser Denscombe (2000:131) att det är viktigt att vara väl förberedd och ha planerat intervjun noga och att vara lyhörd då intervjun annars kan bli misslyckad. Vi förberedde oss genom att i förväg bestämma hur och vem av oss som skulle leda intervjun. Frågorna till intervjun var noga uttänkta för att få en helhetsbild. Val av lokal är enligt Denscombe (2000:143) också viktigt för att en intervju inte skall gå fel. Som intervjuare är det viktigt att förbereda och tänka på var man vill intervjun skall genomföras. I den valda lokalen är det viktigt att akustiken är bra, rummet är avskilt och tyst så att man inte blir störd. Detta kan vara svårt att uppnå på stressiga arbetsplatser exempelvis skolor.

3.1.1 Urval

Inför uppsatsarbetet förde vi en diskussion inbördes om hur urvalet av informanter skulle ske. Valet föll på pedagoger som arbetade i årskurserna 3-5 i en skånsk medelstor kommun. Anledningen till att vi valde att enbart intervjua pedagoger och inte elever beror på tidsbrist. Informanterna skulle helst vara okända för oss då vi ville vara objektiva vid intervjuerna och inte bli personliga eller komma dit med förutfattade meningar. För att nå ut till tänkbara informanter skrev vi ett brev (se bilaga 2, s.48) med information om uppsatsens syfte och vad vi var intresserade av att få veta. Brevet innehöll även information om hur intervjun skulle genomföras och kontaktuppgifter. Brevet skickades via e-post till fem slumpmässigt utvalda skolors rektorer för vidarebefordran till berörda pedagoger. Detta visade sig inte fungera då vi inte fick några svar. Nästa steg blev att söka efter pedagogers e-postadresser via kommunens hemsida och göra ett direktutskick till dessa. Här valde vi slumpmässigt ut omkring 90 pedagoger som arbetade med den tänkta målgruppen årskurs 3-5. Samma brev bifogades till dessa adresser. Även denna gång visade det sig vara svårt att få tag på pedagoger som ville och kunde ställa upp i denna undersökning. De få som svarade var intresserade och arbetade med skönlitteratur i sin historieundervisning, så dessa blev intervjuade. Innan vi började hade vi som mål att intervjua fem till åtta stycken, men då det var få som svarade fick vi rätta oss efter det antal som var intresserade. Det slutade med fyra intervjuer.

3.1.2 Genomförande

De informanter som valde att medverka i vår undersökning svarade först på vårt utskick där vi sökte informanter som arbetade med skönlitteratur i historieundervisningen i årskurserna 3-5. När vi fick svar besvarades dessa genom att vi skickade e-post med förslag på dagar och tider för intervju. Informanten fick sedan bestämma när vi skulle komma ut och genomföra intervjun. Att vi valde att komma ut till deras arbetsplats var för att underlätta så mycket som möjligt för informanten och att de kunde känna sig mer bekväma genom att vara på hemmaplan. Intervjuerna genomförde vi tillsammans där vi på förhand bestämde oss för vem som skulle leda intervjun. Att vara två vid intervjutillfället hade de fördelarna att vi var två som lyssnade och vi kunde fördela arbetet där en ställde frågorna och den andre antecknade och observerade. En nackdel med att vara två intervjuare är att den intervjuade kan känna sig i underläge. Vi hade detta i åtanke när intervjuerna genomfördes och försökte få informanterna att känna sig bekväma med situationen

För att kunna spela in intervjuerna krävs tillstånd från informanterna. fördelar med att spela in en intervju är att svaren från informanten blir exakt registrerade. Nackdelarna är att det tar lång tid att skriva ut intervjuerna och att informanten kan känna sig pressad av att bli inspelad på band (Patel & Davidsson 2003:83). Det är inför en intervju viktigt att kontrollera att den tekniska utrustningen fungerar på ett tillfredställande sätt. Vi valde att spela in intervjuerna för att kunna koncentrera oss på vad informanten sade, men vi förde även anteckningar som stöd ifall något skulle hända med den tekniska utrustningen. Under den första intervjun råkade vi ut för ett tekniskt missöde och intervjun blev inte inspelad och då var anteckningarna betydelsefulla för att kunna sammanfatta intervjun.

3.1.3 Tillförlitlighet och forskningsetik

Inför undersökningen valde vi att fokusera på pedagoger som arbetade med skönlitteratur i historieundervisningen för att kunna få svar på våra frågor. Resultatet hade kunnat bli annorlunda om vi genomfört undersökningen generellt på pedagoger som arbetar i årskurserna 3-5. Vi valde dock att rikta in det på pedagoger som arbetar i dessa årskurser men också med ämnet historia och att de använder skönlitteratur i undervisningen. I och med detta blev undersökningen liten och avgränsad till specifika användare av skönlitteratur i historieundervisningen. Det låga antalet av informanter berodde på att få valde att delta i vår undersökning. Vad detta kan bero på kan vi endast spekulera i. En anledning kan vara tidsbrist men också att de kan känna att man inte har något att tillföra då de inte arbetar med så mycket skönlitteratur i just historieundervisningen. Undersökningen som genomförts är inte tillräckligt omfattande för att man ska kunna dra några generella slutsatser av resultaten. Dock kan man utläsa tydliga tendenser som kan vara av intresse, som till exempel att pedagogerna medvetet använder skönlitteratur, att de har ett genuint intresse och starka argument för att använda skönlitteratur i historieundervisningen. Vi kan inte vara helt säkra på att de arbetar på detta sätt eftersom vi endast intervjuat dem. Om vi genomfört observationer hade vi kunnat se om det de säger stämmer med verkligheten.

Denscombe (2000:130) menar att det är viktigt att den som deltar i en intervju samtycker till att materialet kommer användas i forskningssyfte. I det brev vi skickade var vi tydliga med syftet för vår undersökning. Förutsättningarna för deltagandet var tydliga för den som ville delta i undersökningen. Innan intervjun förhörde vi oss om att det var okej att spela in intervjun, och att vi förde anteckningar under tiden. Innan intervjun startade tydliggjorde vi också att informanten

fick avbryta den pågående intervjun. Alla uppgifter om informanterna behandlas konfidentiellt av oss. Detta innebär att vi använder fiktiva namn och en beskrivning av personen och dess arbetsplats som inte avslöjar personen i fråga. I presentationen har vi valt att låta de intervjuade pedagogernas kön framgå eftersom vi anser att man som läsare då kan skapa en bild av informanterna. För de som är intresserade av genusperspektivet kan detta vara av intresse. Genusperspektivet kommer inte att behandlas i denna uppsats.

3.1.4 Presentation av de intervjuade pedagogerna

Pedagog A

Pedagog A är en kvinna som arbetar på en medelstor skola i en större skånsk kommun. Skolan ligger i ett bostadsområde med villor. Den har en blandning av elever med svensk och annan kulturell bakgrund men övervägande delen elever har svensk bakgrund. Hon har arbetat som pedagog i 34 år och är utbildad lågstadielärare med 20 poäng extra i engelska. Hon har ingen särskild utbildning i historia förutom det som ingår i hennes utbildning. Tidigare har hon arbetat med elever i årskurs 1-3, men de senaste åren har arbetet varit i årskurserna 3-5.

Pedagog B

Pedagog B är en man som arbetar på en medelstor skola i en större skånsk kommun. Denna skola ligger i ett invandrartätt bostadsområde och eleverna har övervägande annan kulturell bakgrund. Han är utbildad pedagog i årskurserna 4-9 med 60 poäng geografi, 40 poäng samhällskunskap och 20 poäng historia. Har arbetat som pedagog sedan januari 2001 och arbetat på denna skola sedan dess. Han har undervisat i årskurserna 3-5 men numera endast i en renodlad fjärdeklass.

Pedagog C

Pedagog C arbetar på en liten skola utanför en stad i en större skånsk kommun. Skolan ligger på landet och består nästan enbart av elever med svensk bakgrund. Hon är utbildad mellanstadielärare och har arbetat som detta i 28 år. Den mesta tiden har hon arbetat i årskurserna 4-6 men på senare år i årskurserna 3-5.

Pedagog D

Pedagog D arbetar på en samma skola som pedagog C. Han har en lärarutbildning och tog sin examen 1984 som mellanstadielärare. Han har arbetat med årskurserna 4-6, men numera i årskurserna 3-5.

4 Resultat

Vi har valt att sammanfatta intervju svaren (se bilaga 3, s.49) från pedagogerna och sedan sätta in dem under rubriker som representerar svaren i intervjuerna. På så sätt får man en överblick över pedagogernas uppfattning i de olika delarna. Varje pedagog har i uppsatsen en identitet i form av en bokstav.

4.1 Historiemedvetande

För pedagogerna är det viktigt att eleverna förstår att det har inträffat olika händelser som har haft en påverkan på det liv vi lever idag. Pedagog C tycker att det är viktigt att eleverna har en kännedom om när dessa saker hände. Hon anser att eleverna bör känna till hur människors liv såg ut. Pedagog A menar att eleverna måste förstå bakgrunden för att kunna förstå framtiden. Historiemedvetande är att eleverna skall förstå att inget blivit av en slump utan att människor gjort olika val före oss, anser pedagog D. Han menar också att kloka beslut kan tas av nya generationer med erfarenheter från tidigare generationer. Både pedagog C och D tror att eleverna har svårt att uppfatta tidsperspektivet. För att underlätta detta brukar pedagog D använda sig av att räkna generationer. Att det går tre generationer på 100 år. Pedagog B upplever att elevernas historiemedvetande inte är särskilt stort och att deras förkunskaper är dåliga. Orsaken till detta tror han kan bero på att hans elever har en annan kulturell bakgrund. Deras förkunskaper har en annan grund än elever med svensk bakgrund.

4.2 Arbetssätt

Arbetssätten i ämnet historia varierar bland pedagogerna. Pedagog A använder främst berättandet i sin undervisning, och det är då hon själv som berättar för eleverna. Innan förbereder hon sig genom att själv läsa en skönlitterär text av exempelvis Herman Lindqvist. En bok som hon använt är *Sveriges drottningar* där hon valt ett avsnitt att återberätta. Detta gör hon för att fånga elevernas intresse för historia. Denna metod är en självupplevd metod som hennes lärare använde då hon själv gick i skolan. I sin undervisning använder hon sig även av film för att skapa en förförståelse hos eleverna, för att sedan kunna ta till sig texter i läromedlen som hon anser vara av det svårare slaget. Detta gäller även pedagog B som anser att om man överhuvudtaget skall kunna arbeta med historia måste man ge eleverna bilder. Det går inte att bara sätta en lärobok i händerna på eleverna. Att bara läsa texter fungerar inte utan de brukar börja med att se en film, göra studiebesök och det är det som fungerar bäst. Som exempel berättar han att de nu arbetar med medeltiden och att de i samband med detta har

gjort en studieresa till Glimmingehus och Ale stenar. Den var mycket bra och han märkte en stor skillnad efteråt då arbetet i klassrummet blev mycket enklare än annars. Nu hade de mycket att prata om och relatera till.

Lärare C använder alltid skönlitteratur i sin undervisning. Eleverna läser sedan dessa böcker själva, det kan vara olika titlar men inom samma tema. Sedan ställer hon frågor till eleverna, där de får reflektera över innehållet i boken. Frågorna hon använder är av den karaktär att de ska gå att svara på oavsett vilken bok de har läst. Frågor hon ställer till eleverna kan vara: Hur ser kläderna ut? Hur transporterar de sig? Hur bodde de? Eleverna kan sedan jämföra sina böcker med varandra och se skillnader och likheter. Även lärare D använder mycket skönlitteratur i sin undervisning med koppling till det aktuella temat. Hans elever skapar också mycket egna texter utifrån tankekartor, använder mycket bilder och bildserier. Han använder faktaböcker, upplevelseböcker och traditionella läromedel. Men han använder inga tillhörande arbetsböcker till läromedlen. Han använder mycket av sin tid till ämnet historia, då hans eget intresse är mycket stort. De försöker alla använda olika redskap i undervisningen för att ge eleverna intresse och förståelse för historia. De är överens om att det inte enbart går att använda läromedel i undervisningen utan det måste fyllas på med upplevelser i form av till exempel skönlitterära texter med historisk anknytning.

4.3 Användandet av skönlitteratur

Pedagog A berättar att hon använder mycket skönlitteratur i all sin undervisning. Hon menar att skönlitterära böcker som Pelle Svanslös och Astrid Lindgrens böcker ger eleverna kunskaper i historia. För hennes elever är händelser och personer som Berlinmurens fall, Stenmark och Björn Borg historia eftersom de upplever att detta hände eller att det var personer som verkade för länge sedan. För oss vuxna som har upplevt dessa personer och händelser ser inte detta som historia på samma sätt som eleverna. Vad vi upplever som historia är olika beroende på vilken generation vi tillhör. Lärare B däremot har inte använt sig av så mycket skönlitteratur i sin undervisning. Innan ett studiebesök på Glimmingehus hade de bara läst en bok som handlar om en pojke i Bäckaskog, *Rymlingen*. Efter besöket på Glimmingehus har man i halvklass läst *Riddarborgens hemlighet* och den hade stora likheter med hur det såg ut på Glimmingehus. Trots att det inte var så mycket fakta i boken, så gav den eleverna en annan förförståelse för hur det var på denna tid. Pedagogerna på den skola där pedagog B arbetar har varit på kurs och fått nya tips på skönlitterära böcker, som de skall

undersöka och sedan skaffa in till sitt bibliotek. Han upplever också att det numera är mycket fokus på att använda skönlitteratur i undervisningen.

Både pedagog C och D använder sig alltid av mycket skönlitteratur i sin undervisning. Båda söker aktivt efter böcker som går att koppla samman med det aktuella temat. Båda pedagogerna lägger ner mycket tid på att hitta lämpliga böcker. Pedagog D har mycket högläsning för eleverna och använder då bland annat Maj Bylocks böcker men också Olof Svedelids böcker som till exempel *Slaget vid ringmuren*, men deras elever läser också minst en egen bok i det aktuella ämnet. För att hitta så lämpliga böcker som möjligt rekommenderar båda två att ta hjälp av skolbibliotekscentralen som de bedömer har stor kunskap om vilka böcker som passar elevernas olika läsnivåer.

4.4 Skönlitteraturens syfte

Övergripande för alla pedagoger är att de har som syfte att skapa intresse hos eleverna, samt underlätta för eleven att finna kopplingar och sammanhang med hjälp av skönlitteraturen. Syftet för pedagog C med att använda sig av skönlitteratur i historieundervisningen är att göra historien levande för eleverna. Hon anser att eleverna lever sig in i historien på ett helt annat sätt än de gör med enbart läroböcker. Hennes åsikt är att det är mer lärorikt för eleverna då de kan sätta sig in i hur karaktärerna lever och känner. Dessutom anser hon att det stimulerar eleverna till att läsa vidare men också arbeta med att skriva egna texter. För pedagog A är syftet att hitta kopplingar till dagsläget, fånga elevernas intresse så att de blir intresserade av att veta mer om historia. För pedagog B är syftet att förstärka den kunskap som läroböckerna inte ger eleverna, det vill säga att skapa sammanhang och ge eleverna fler bilder. Han menar att läromedel oftast enbart förmedlar stora skeenden, men att genom att använda skönlitteratur så kan eleverna identifiera sig med innehållet och det blir mer personligt. De kan leva sig in i till exempel en jämnårigs livssituation. Pedagog D menar att skönlitteratur i historieundervisningen har som syfte att ge eleverna som han uttryckte det ”*kött på benen*”. Parallellt med den vanliga undervisningen så skapar eleverna ett skelett som sedan genom läsning av skönlitteratur fylls på med upplevelser. Hans eget intresse för historia har han själv fått från skönlitteraturen. Pedagog B och C säger uttryckligen att det är deras syfte att skapa identifikation med karaktärer i skönlitteraturen. Alla är också överens om att skönlitteraturen ger eleverna det som läromedlen inte ger dem, som upplevelser och koppling till deras egen vardag.

4.5 Läromedlens för-/och nackdelar

Fördelar med läromedel menar pedagogerna är att elever lär sig ordförståelse och förståelse av svårare texter. Den ger också eleverna fakta och information. Lärare C ser även en annan fördel med läromedel och det är att alla elever har samma material och jobbar utifrån samma grund. Hon menar vidare att det är viktigt att läsa och förklara texterna gemensamt, eftersom det i historieböcker ofta uppträder gamla ord som är svåra för dagens elever att förstå, vilka kan vara skrinda, piga och dräng. Eleverna får också en gemensam plattform att utgå ifrån då de samtalar om historiska händelser. Pedagog D ser fördelar med att man kan öva mycket på studieteknik, jobba med tankekartor, bilder och bildserier med historiska förlopp.

Nackdelar med läromedel menar pedagog B är att facklitteraturen bara staplar fakta på vart annat. Tyvärr kan det ibland bli för mycket av det goda. Texter i läroböckerna behöver bearbetas noga och mycket, men tiden räcker inte till. För att kunna använda läromedel förutsätts att eleverna är självgående och konstruerar sin egen kunskap. Tyvärr funkar inte verkligheten så, har de inte förförståelse är det inte lätt att få dem att gå igång självmant anser pedagog B. För att förtydliga visar Pedagog B det läromedel de använder och en bild som de använt som utgångspunkt då de haft diskussioner i klassen. Han påpekar även hur lärobokens frågor är ställda utifrån faktatexten. Eleverna svarar rätt på frågorna men har ingen förståelse för varför det är på det viset. Han ger ett exempel på en elev som är duktig och motiverad och har jobbat med en text i läroboken vid flera tillfällen. När pedagog B intervjuade denne elev angående textens innehåll hade han inte förstått texten. Pedagog B vågar knappt tänka på hur de andra eleverna förstår dessa texter. Pedagog A däremot ser inga nackdelar utan menar att allt läsande är bra för eleverna. Pedagog C ser inte heller några nackdelar så länge man inte blir låst vid läromedlen och att de måste följas till punkt och pricka. Pedagog D är av samma åsikt och säger att för honom är läromedel endast ett komplement. Han säger också att om han kan berätta något bättre själv så använder han det före läromedlet. Både pedagog C och D använder nyare läroböckerna i historia och de anser att de innehåller bra berättande texter jämfört med förr då de var tråkiga och fakta staplades på varandra. För Pedagogerna B, C och D är bilder ett viktigt redskap som gör att eleverna får en förförståelse och något gemensamt att samtala om.

4.6 Skönlitteraturens för - och nackdelar

Fördelarna pedagog A och D ser med skönlitteratur är att den väcker ett intresse hos eleverna. Pedagog D menar vidare att om intresse hos eleverna väcks så vill de veta mer. De känner igen saker man undervisat om på andra lektioner och det blir då ett igenkännande. En annan fördel med skönlitteratur som pedagog A ser är att det är roligare, och att det kan vävas samman med elevernas värld och intressen. Pedagog C har samma tankebanor, då hon menar att skönlitteratur i historieundervisningen gör att historien blir mer levande och engagerar eleverna. Pedagog B uttrycker sig på ett annat sätt och menar att genom användande av skönlitteratur i historieundervisningen så kan elevernas inre bilder förstärkas. Om eleverna läser samma bok ger det dem en gemensam upplevelse vilket han anser är viktigt.

Nackdelarna som pedagogerna B, C och D ser med att använda skönlitteraturen är att det är svårt att finna böcker, som dels passar in i det aktuella temat och dels inte är för svåra att läsa för eleverna. Pedagog B menar att det inte enbart är innehållet som skall vara lättförståeligt utan även språket i böckerna måste vara lätt att förstå för hans elever. För pedagog B tar arbetet mycket tid då innehållet måste bearbetas tillsammans. För hans elever fungerar det inte att de läser självständigt. Han väljer därför alltid klassuppsättningar av böcker för att underlätta bearbetningen av skönlitteraturen. Pedagog C anser att mycket av den skönlitteratur som står till förfogande är bra men för svår för eleverna. Pedagog D tycker dessutom att de flesta böcker är skrivna för en god läsare i till exempel tioårsåldern. Han anser att det borde ha funnits en större bredd bland böckerna för att tilltala även svaga läsare. Enligt pedagog C är inte alla böcker bra utan en del av dem kan ibland uppfattas som tråkiga och torftiga av eleverna och har då inte den inverkan på dem, som man vill att skönlitteratur ska ha. Pedagog A är den av pedagogerna som inte ser några nackdelar med användning av skönlitteratur.

4.7 Lärandet genom skönlitteratur

Pedagog C anser att genom läsande av skönlitteratur kommer eleverna ihåg det de har läst på ett annat sätt och att det sitter i minnet hela livet. En anledning tror hon är att personerna och deras berättelser i skönlitterära böcker lever med eleverna och gör historien levande för dem. Även om eleverna inte kommer ihåg all fakta eller alla detaljer så har det skapat en förståelse om hur människor levde på den tiden. Pedagog B tror dock inte det är lättare att tillgodogöra sig faktakunskaper genom skönlitteraturen, utan det bör även ske genom att eleverna själv får se och uppleva. Man kan inte enbart använda en metod, utan måste använda sig av flera för att

eleverna skall sätta i gång och tänka och då är bilder, studiebesök och filmer bra att använda. Pedagog A och D tror att det eleverna läser fastnar på ett bättre sätt, med egna upplevelser och föreställningar och att eleverna kopplar samman dåtid och nutid. Pedagog D menar vidare att eleverna i en skönlitterär bok kan leva sig in i vanliga människors vardagsliv och på så vis göra kopplingar med sitt eget liv, till skillnad från läromedel där det är viktiga skeenden samt kungar och andra viktiga personer som presenteras och då oftast inte i ett sammanhang utan i lösryckta delar. Vidare menar pedagog C att en skönlitterär bok ger oftare upphov till diskussioner än en lärobok, och detta skapar i sin tur minnesbilder hos eleverna som gör att det blir lättare att minnas händelser och skeenden. Pedagog B anser att skönlitteraturen ger eleverna, en helt annan förståelse, och gör det lättare för dem att identifiera sig och sätta sig in i hur det kunde vara förr i tiden. Han har märkt en skillnad när de använt skönlitteratur, eftersom många återkopplar till den skönlitterära boken de läst.

5. Analys

Nedan följer en analys av resultaten i den undersökning som gjorts. Intervjuerna är analyserade utifrån de sammanfattningar som man finner i resultatdelen. Analysen är skriven i löpande text.

Vad det gäller historiemedvetandet poängterar alla pedagogerna vikten av att eleverna förstår sambandet mellan dåtid – nutid - framtid. Eleverna behöver också förstå att vissa händelser som skett påverkar dagens samhälle och därmed också våra liv. Vi har uppmärksammat att flera pedagoger tar upp problemet med elevernas svårigheter med tidsuppfattning. Pedagog D hade en strategi i form av att räkna generationer och genom denna strategi kunde han få eleverna att lättare uppfatta tidsperspektiv. Pedagog B anser att hans elever hade dåliga förkunskaper och det kan ge resultatet att eleverna inte förstår sammanhanget. Detta kan påverkas av det faktum att majoriteten av hans elever har annan kulturell bakgrund.

Alla pedagogerna använder sig av olika redskap i sin undervisning för att väcka elevernas intresse och ge dem en förståelse för historia. Vi har uppmärksammat att alla använder sig av mycket bilder, exempelvis bildserier, bilder ur böcker och andra bilder med koppling till ämnet. De använder sig också av film för att skapa förståelse för ämnet. Pedagog B använder sig gärna av studiebesök som han anser är ett ypperligt redskap för att skapa förförståelse och intresse. Genom att också använda sig av skönlitteratur kopplat till studiebesöket kunde han se att eleverna kunde se likheter och skillnader mellan dessa båda. Härmed gör han bedömningen att när kopplingar mellan skönlitteratur och verkliga upplevelser görs kan eleverna tydligare se dessa kopplingar. Eftersom många av hans elever har en annan kulturell bakgrund och saknar den förförståelse som elever med svensk bakgrund har med sig hemifrån. Detta skulle kunna ha en förklaring i att deras historia bottnar sig i andra skeenden än det eleverna med svensk bakgrund gör. Skönlitteraturen spelar stor roll i pedagogernas undervisning, vi har noterat att de använder sig av den på olika sätt. En av pedagogerna använder sig av skönlitteratur som en källa till sitt eget berättande för eleverna. Vi kan anta att den säkerhet pedagog A har i sitt berättande troligtvis grundar sig på många års erfarenhet av historieundervisning samt hennes egna erfarenheter av att någon berättar muntligt. Denna metod skiljer sig från de andra pedagogernas arbetssätt. De andra tre använder sig av högläsning men också att eleverna får läsa egna böcker som är kopplade till det aktuella

temat. Vad vi uppfattade var att pedagogerna hade ett gemensamt syfte med att använda sig av skönlitteratur. De ville alla skapa ett intresse hos eleverna och ge dem sammanhang för att de ska kunna förstå historiska händelser. De vill också att eleverna utifrån sina egna erfarenheter ska kunna sätta sig in i någon annans livssituation. De ser alla också skönlitteratur som ett komplement till läroboken, detta tyder på att de gör medvetna val för att skönlitteraturen skall passa in i det aktuella temat.

Då det gäller läromedel är det något som alla pedagogerna på olika sätt använder sig av i sin undervisning. Valet av skönlitteratur utgår ifrån lärobokens innehåll, det är läroboken som bestämmer vilket tema som man ska arbeta med. Gemensamt för pedagogerna var att de använde sig av läromedlen för att inhämta fakta men också för att ge eleverna en gemensam plattform att utgå ifrån. Ingen av pedagogerna kände sig låsta vid läromedlen, men tyckte ändå att det var viktigt att ha med i undervisningen för faktakunskapernas skull. Att de inte låser sig vid läromedlen tyder på en vilja att använda många olika verktyg för att bredda sin undervisning. Läromedlen fungerar som handledning för pedagogerna och de plockar de delar de anser betydelsefulla för arbetet. De fördelar som pedagogerna lyfter angående användning av läromedel är att det ger eleverna en möjlighet att gemensamt läsa och utreda begrepp i svåra faktatexter. Pedagog C och D anser att i de nyare läromedel de använder är texterna bra, de är berättande och ger eleverna ett bra sammanhang jämförelsevis med äldre läromedel, då texterna i dessa var svårlästa och inte gav eleverna ett sammanhang. De använder främst de nyare läromedlen men plockar även delar av de gamla som de anser vara bra. Pedagog B menar att texterna i det läromedel han använder är svåra för eleverna att förstå. Men trots detta använder han dessa läromedel. Anledningen till detta är troligen på grund av ekonomiska skäl.

Alla pedagogerna ansåg att det finns fördelar med användandet av skönlitteratur i undervisningen, även om de inte hade samma upplägg eller ens samma förutsättningar. De ansåg att eleverna fick ut mer än de skulle ha fått om de enbart använt sig av läromedel. Vi fick uppfattningen att de alla tycker att historia blir roligare, intressantare, mer levande och engagerande för eleverna genom att användning av skönlitteraturen i undervisningen. Detta kan ligga till grund för ett fördjupat historiemedvetande hos eleverna. En nackdel som pedagog B, C och D lyfter fram är svårigheterna med att finna lämplig litteratur, som dels passar elevernas läsvana och dels litteratur som passar in i det aktuella temat. Pedagog A däremot ser inte dessa problem vilket kan bero på hennes sätt att använda skönlitteraturen, där

hon använder skönlitteraturen som källa till berättande. Innehållet i de böcker hon har som källa för sitt berättande är riktade till vuxna. De andra pedagogerna söker mer efter skönlitteratur som passar in i det temaområde de arbetar med, vilket skulle kunna vara en orsak till problemet med att finna lämplig litteratur.

Pedagog B anser att det för honom är viktigt att eleverna läser samma bok för att skapa en gemensam utgångspunkt. Detta kan bero på att övervägande del av hans elever har en annan kulturell bakgrund och därmed behöver något gemensamt att utgå ifrån. För att göra bearbetningen av skönlitteraturen enklare väljer han då att använda klassuppsättningar. Pedagog C och D däremot använder blandade titlar i sina klasser, deras elever kan välja en bok som passar dem. Detta val av arbetssätt tyder på att de har erfarenheter som säger att eleverna inte tvunget måste läsa samma bok för att den ska ge dem en gemensam upplevelse. Pedagog C menar att känslan av att få välja fritt bland olika böcker resulterar i ett ökat intresse för historia. För att skönlitteraturen ska vara intresseväckande och ge eleverna upplevelser menar pedagog B, C och D att det är viktigt vad man erbjuder eleverna för böcker. Detta argument grundar pedagogerna på att all skönlitteratur inte är bra litteratur. En del är svårlästa med ett svårt språk, många böcker är skrivna för elever med god läsvana, och en del böcker har ett tråkigt och torftigt innehåll som inte tilltalar eleverna. När det gäller vad eleverna lär sig genom att läsa skönlitteratur är de alla inne på samma spår. Vi uppfattade att de alla anser att eleverna lär sig komma ihåg historiska skeenden och händelser. Detta tyder på att eleverna har lättare att se kopplingar och få ett sammanhang som inte läroböckerna ger. Läromedlens texter består många gånger av mindre bitar där viktiga händelser, personer och platser beskrivs utan större sammanhang. Skönlitteraturens texter är beskrivande och målade vilket betyder att eleverna på ett lättare sätt kan relatera till sitt eget liv och få en förståelse för då, nu och framtiden.

6. Diskussion

I diskussionsavsnittet har vi valt att först diskutera våra resultat kopplat till forskningsbakgrunden. Därefter kommer en metoddiskussion där vi reflekterar kring vår undersökning och vårt metodval. Avslutningsvis har vi valt att ha slutdiskussion där vi sammanfattar diskussionen och avslutar med förslag till fortsatt forskning.

6.1 Resultatdiskussion

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur pedagogerna ser på historiemedvetande och hur de arbetar med skönlitteratur i sin historieundervisning. I undersökningen ville vi även ta reda på vilket syfte de har med användandet av skönlitteratur i historieundervisningen och om de ansåg att skönlitteraturen fördjupade elevernas historiemedvetande. Vi frågade också pedagogerna vilka för- och nackdelar de ser med att använda skönlitteratur respektive läromedel i sin undervisning.

Alla de pedagoger vi intervjuat menar att historiemedvetande innebär att man skall förstå att det skett en utveckling i samhället som har lett fram till hur det ser ut idag. De vill att deras elever känner till vad som påverkat dessa förändringar och att inget uppstått av en tillfällighet. Samhället har påverkats av de val som generationer före oss gjort. Deras syn på historiemedvetande anser vi stämmer överens med Ingemanssons (2007:22) definition, där hon anser att alla människor har ett ursprung och en framtid som är under ständig förändring. Hon menar också att den sociokulturella processen har en påverkan på historiemedvetandet. I början av vårt arbete hade vi svårt att identifiera begreppet historiemedvetande, då detta inte tydligt skiljde sig från begreppet historiedidaktik. Ingen av de olika forskarna som studerats i den teoretiska delen har haft en tydlig definition utan sammanlänkat det med historiedidaktik. Vi har under arbetets gång kunnat se en skillnad mellan historiemedvetande och historiedidaktik även om den fortfarande inte är knivskarp. Historiedidaktiken är ett vidare begrepp än enbart didaktik eftersom historiedidaktiken inte enbart sker i ett klassrum, utan sker även utanför skolans värld. Elevens historiemedvetande fördjupas ständigt eftersom historiedidaktik ständigt sker. Detta kan vi knyta an till Ericson (Ericson, Johansson & Larsson Red 2005:14) där han menar att historiedidaktik handlar om människors användande och upplevelser av historia.

I vår undersökning påpekade pedagog B att hans elever hade bristande historiemedvetande och svårigheter att förstå tidsperspektiv. Jensen i Karlegård & Karlsson (1997:71ff) menar att det är viktigt att i sociokulturella sammanhang förstå tid och rum för att kunna orientera sig i detsamma och menar att detta är historiemedvetandets kärna. För att utveckla historiemedvetande talar Jensen om fem processer i form av identitetsskapande, kulturmöten, sociokulturella läroprocesser, intresse-, värde och principutveckling och berättelsens form och innehåll. Genom att eleverna läser skönlitteratur tror vi att dessa fem processer utvecklar deras historiemedvetande. Vår undersökning stödjer detta då pedagogerna talar om att deras elever genom skönlitteraturen kan skapa identitet, se sammanhang, den väcker deras intresse och får dem att kunna sätta sig in i och förstå någon annan människas livssituation vilket också är pedagogernas syfte med användande av skönlitteratur i historieundervisningen.

Klasserna där våra informanter arbetade i hade olika etniska sammansättningar. I pedagogs A:s skola fanns en blandning av elever med svensk och annan kulturell bakgrund med övervägande antal elever med svensk bakgrund. I skolan där pedagog B arbetar är det övervägande elever med annan kulturell bakgrund, medan Pedagog C och D arbetar i en skola med nästan uteslutande elever med svensk bakgrund. Vi funderar på om elevernas bakgrund skulle kunna ha betydelse för hur de utvecklar historiemedvetandet, då elever med annan kulturell bakgrund inte har samma förförståelse för den svenska historien. Dessa elever har en annan historia än den som de lär sig i skolan. Elever som har svensk bakgrund har troligen en större förförståelse för det de läser om i skolan. I den svenska skolan undervisar vi om Sveriges rötter och ursprung och den sociokulturella utvecklingen som vi haft i detta land. De elever som har ett annat ursprung har sina rötter och dess historia att utgå ifrån. Vi resonerar som så att om de elever som har en annan kulturell bakgrund fick en bättre förförståelse för den svenska historien borde deras historiemedvetande bli bredare än hos de eleverna med svensk bakgrund, eftersom dessa elever då har två olika aspekter på historien. Pedagog B, C och D påpekar brister i historiemedvetande hos eleverna. Pedagog B hade övervägande elever med annan kulturell bakgrund vilket inte pedagogerna C och D hade. Därför kan det inte enbart bero på ursprunget hos eleverna. Vi tror därför att det kan bero på bristande intresse för historia hos eleverna eller hur pedagogerna väljer att lägga upp sin undervisning.

I vår undersökning visade det sig att alla fyra pedagogerna använde skönlitteratur i sin undervisning men på olika sätt. De använder sig också av film, bilder, studiebesök och läromedel för att öka intresset hos eleverna. Jensen (Karlegård & Karlsson Red 1997:71ff)

påpekar just vikten av att skolan erbjuder eleverna ett brett utbud, som utvecklar deras historiemedvetande mer än det de erhåller från media och hemmet. Att pedagogerna använder olika redskap i sin undervisning ser vi som positivt, eftersom alla elever inte lär på samma sätt. Vissa elever behöver det visuella andra det auditiva för att lärande skall ske hos eleven.

Enligt Queckfeldt (Karlsson & Zander Red 2004:70) ska man inte ta för givet att eleverna får en aha-upplevelse bara för att man använder sig av en skönlitterär bok. Eleverna måste ha en del förkunskaper för att de ska klara av att koppla samman lösa delar. Man ska inte heller ta för givet att skönlitterära texter automatiskt ger eleverna mer kunskap om det förflutna. Vi anser att man inte bör låsa fast sig vid en form av undervisning eftersom den ska kunna tillgodogöras av alla elever. Alla elever är olika och har olika behov och därför tror vi på att använda så många olika redskap som möjligt i undervisningen för att kunna fånga alla elevers intresse. Vidare anser vi liksom Nilsson (2007:15) att undervisningen skall vara meningsfull och skapa sammanhang för eleverna. Nilsson (2007:18) anser att skönlitteraturen inte används i sin fulla kapacitet. Den skulle kunna användas som en kunskapskälla och inte enbart som en läsupplevelse, anser han. Ingen av de pedagoger som var med i vår undersökning använde sig av skönlitteraturen på detta sätt. Vi anser att man i stället för att se skönlitteraturen som ett komplement skulle kunna utgå ifrån den. Enligt oss bör läromedlen också få en plats i undervisningen, men då som ett komplement.

Langer (2005:85–86) har en åsikt om att skönlitteraturen är en betydelsefull väg för att skaffa sig kunskaper och kan ha stor betydelse för elevernas fortsatta utveckling. Langer liksom Nilsson anser att eleverna genom att läsa skönlitteratur skapar kännedom om sin egen historia samt hur den gemensamma historien påverkas. Vidare påpekar Langer att syftet med skönlitteratur i undervisningen klart ska kunna skiljas ifrån syftet med att använda läromedel. Dessutom ser hon en fara med att det annars kan bli så att skönlitteraturen sätts in i undervisningen utan anknytning till det aktuella arbetet. Skönlitteraturen blir en isolerad del som finns med bara för att det ska vara så av princip. Vi kan tydligt se risken med detta och anser att det vore tråkigt, men om syftet med att använda skönlitteratur i historieundervisningen är att ge eleverna ett djupare historiemedvetande och ett större intresse är detta inte annorlunda än syftet med läromedel. Vi håller emellertid med om att syftet med skönlitteratur måste bli tydligare för att ge den en mer betydelsefull roll i historieundervisningen. Pedagogernas syfte med skönlitteratur i historieundervisningen är att skapa intresse och sammanhang för att förstå historiska händelser, samt att kunna sätta sig in i

en annan människas sätt att leva. Pedagogernas syfte med läromedel var främst att den fungerade som källa till faktakunskaper. Vi kan här tydligt se att de har olika syften med läromedel och skönlitteratur och detta anser vi är viktigt för att historieundervisningen skall ge eleverna de upplevelser och kunskaper som borde eftersträvas.

Om man ska använda skönlitteraturen som en kunskapskälla så menar Nilsson (2007:15) att en tematisk undervisning är att föredra eftersom man där inte använder de traditionella läromedlen utan utgår ifrån skönlitterära texter. Pedagogerna utgick ifrån läromedlens stoff och utifrån detta försökte de hitta lämplig skönlitteratur med bra innehåll. Pedagogerna påpekade att de hade svårigheter att hitta passande skönlitteratur och det tror vi kan bero på att de utgår från läromedlen istället för att först hitta en bok som de kan arbeta utifrån. Vi anser att det borde vara lättare att först hitta rätt bok och sedan forma undervisningen efter dess innehåll. Pedagogerna i undersökningen anser vi är styrda av läromedlen, även om de själva förnekar detta, eftersom de låter läromedlen styra valen av skönlitteratur. Vi vill dock understryka att ingen av pedagogerna i denna undersökning arbetar uttalat tematiskt.

Pedagogerna i vår undersökning har viljan att använda sig av olika redskap i sin undervisning. De är alla överens om att arbetet med skönlitteraturen ger eleverna mer än om man enbart använt sig av läromedel. Vidare tycker de att skönlitteraturen engagerar, gör historieämnet intressantare, mer levande och roligare. Att det förhåller sig på detta sätt kan vi lätt förstå eftersom en varierad undervisning stimulerar både elever och pedagoger anser vi. Detta tror vi gynnar elevernas möjligheter att fördjupa sitt historiemedvetande. Som vi tidigare tagit upp i diskussionen, är den största nackdelen som pedagogerna ser det att finna lämplig litteratur till sina elever. Problemen kan vara att hitta böcker som passar in i aktuellt tema, böcker med rikt innehåll och böcker som passar alla elevers läsutveckling. Ingemansson (2007:9–11) påpekar att pedagogen har stort ansvar då det gäller val av litteratur eftersom detta val påverkar eleven. Vidare anser hon liksom vi att pedagogens kunnande och intresse är viktigt eftersom det påverkar elevens uppfattning och intresse av historia. Hermansson (2004:162) hävdar att rätt sorts skönlitteratur med historisk koppling kan utveckla lärande och historiemedvetandet hos eleverna. Att välja skönlitteratur till sina elever är inte lätt, vi tror här att erfarenhet, engagemang och ett stort intresse spelar en avgörande roll då man som pedagog skall välja skönlitteratur som skall ingå i historieundervisningen. Den skönlitterära boken behöver enligt oss inte alltid stämma överens till ett hundra procent med det pågående arbetet. Vad vi menar

är att vissa delar i en skönlitterär text kan vara användbara om de uppfyller syftet man har med undervisningen. Vilket exempelvis kan vara att väcka intresse eller att söka fakta.

Att använda sig av läromedel i undervisningen var något som alla pedagoger gjorde och såg som positivt. Deras syfte var att eleverna genom läromedlet inhämtade faktakunskaper och att de lärde sig att förstå svårare faktatexter. En gemensam plattform anges också som ett syfte med användande av läromedel i undervisningen. De använde läromedlen som handledning och plockade de delar de ansåg vara betydelsefulla för arbetet. Vi anser som tidigare nämnts att de låser sig vid läromedlen eftersom de låter arbetet styras av läromedelsstoffet. Är det vikingatid så är det detta de försöker hitta en passande skönlitterär bok till, istället för att utgå från en skönlitterärbok. En anledning vi kan se är att läromedlen följer kursplanens mål som i sin tur styr pedagogernas val av ämnesstoff. Vi anser att man inte skulle behöva läromedlen som utgångspunkt, det finns andra vägar att gå. Enligt Vintervik (Ingemansson 2007:9–11) så ger en skönlitterär bok lika mycket fakta som läromedel och det ger eleverna dessutom möjlighet till etiska ställningstaganden. Vi anser att här är valet av skönlitterär bok viktig eftersom vi inte tror att alla ger samma faktakunskaper. Hon menar att det bara är i uppbyggda berättelser som vi kan få tillträde till hur människor har levt. Vi håller inte med om detta då vi anser att det kan man få även genom brev, dagböcker etc. I läromedlen är det ofta ren fakta som beskrivs, medan vi i skönlitterära texter även kan finna emotionella händelser och upplevelser.

Vi tycker liksom Vintervik att skönlitteraturen ger en bättre helhetsbild av historien även om den är fiktiv. Läromedlen förmedlar enligt henne enbart en kunskapsprocess. Ekvall (Ingemansson 2007:9–11) anser att de läromedelstexter som idag skrivs har förändrats mycket sedan 1970-talet. I dag är texterna mer riktade till eleverna och då för att väcka deras intresse. Texterna har ett större sammanhang idag och har närmat sig populärkulturen, skönlitteraturen och den faktabaserade skönlitteraturen. Detta tycker vi att vi finner belägg för i vår undersökning där pedagogerna C och D anser att i de nya läromedlen är texterna mer berättande och har ett sammanhang. Pedagog B tycker att texterna är svåra möjligtvis kan en orsak vara att användning av äldre läromedel gör det svårare för eleverna att förstå texterna. Därför tycker vi att det är av stor vikt att man kritiskt granskar de läromedel man använder sig av. Skolans ekonomi har säkert en stor betydelse och här gäller det kanske att prioritera. Vi tycker icke desto mindre att om man ska använda sig av läromedel bör de vara av den nyare sorten. Rena faktatexter kräver en större bearbetning för att eleverna skall förstå och kunna ta

till sig kunskapen och förstå sammanhang. I nyare läromedel med mer berättande texter krävs inte så stor bearbetning, då texter i nyare läromedel är skrivna för eleverna. Vi anser att läromedelstexterna bör vara anpassade efter elevernas utvecklingsnivå eftersom de måste lära sig att läsa och förstå svårare texter för att kunna utvecklas.

6.2 Metoddiskussion

Vi valde att använda oss av semistrukturerade intervjuer som vi upplevde som positivt eftersom detta gav oss mycket material att arbeta vidare med. De problem som vi upptäckte då vi använde semistrukturerade intervjuer var svårigheter att höra vad som sades på inspelningarna. Ibland pratade flera samtidigt och det skapade då problem vid transkribering av källmaterialet. Denscombe (2000:156) menar att människor inte alltid fullföljer meningar när de talar, det kan vara svårt att tyda betoningar och uttal och att man då blir tvungen att rekonstruera källmaterialet för att läsaren skall förstå. På ljudupptagningen fick vi med oönskade ljud som störde, det var elevers lek, kollegor som kom och gick. De vi intervjuade valde den lokal de ansåg lämplig och tillgänglig för intervjuerna. Nu i efterhand kan vi se att vi själva borde varit tydligare med informationen om vilken typ av lokal vi föredragit. De lokaler som B och C valde medförde vissa störningar trots att de valt ett avskilt rum. Denscombe (2000:143) menar att val av lokal är viktigt för att kunna genomföra intervjun ostört, men påpekar att det inte alltid är lätt att hitta lokal som uppfyller detta, då det på många arbetsplatser är en stressig miljö. Våra intervjuer bokades med kort varsel och då fanns inga större möjligheter att påverka val av lokal. Önskvärt hade varit att genomföra intervjuerna före eller efter arbetstid, men på grund av det korta varslet så fick de göras på arbetstid. Trots dessa omständigheter tror vi inte våra resultat kan ha påverkats negativt.

Vi tycker även att man med intervjuer missar kroppsspråket och det är inte helt lätt att anteckna. Vidare kan vi se ytterligare en nackdel i att intervjuja då det är svårt att få tag i informanter inom just "vårt" ämne. Fördelarna med en intervju är att det då finns utrymme för mer utvecklade svar runt en fråga, och möjligheten att ställa följdfrågor till informanten finns. Genom att intervjuja kan samtalet styras så att svar på frågorna ges. Inför intervjuerna enligt Denscombe (2000:131) är det viktigt att inför en intervju vara väl förberedd och ha planerat intervjun noga och att vara lyhörd då intervjun annars kan bli misslyckad.

6.3 Slutdiskussion

Det har varit en intressant och givande undersökning där vi har fått nya idéer på hur man kan använda skönlitteratur men även läromedel i ämnet historia. Vi har i vår undersökning kunnat se tendenser till att arbete med skönlitteratur är något som pedagoger ute på skolorna använder mer och mer. Detta tycker vi är roligt eftersom vi själva förespråkar användande av skönlitteratur och tematiskt arbete. Som blivande pedagoger ser vi positivt på denna utveckling och ser fram emot att själva få skrida till verket. Efter att ha genomfört denna undersökning har nya frågor väckts. Vi skulle finna det mycket intressant att genomföra en studie kring läromedel kontra skönlitteratur. Undersökningen skulle kunna utformas så att en klass utgår från läromedel och en annan klass får utgå från en skönlitterär bok inom samma ämnesområde. Det man skulle kunna göra då är att först göra en förundersökning på elevernas förkunskaper inom ett visst ämnesområde. Sedan får två klasser arbeta på olika sätt, där den ene använder läromedel och den andre skönlitteraturen. Sedan undersöks hur deras historiemedvetande utvecklats genom de olika metoderna.

7. Sammanfattning

Tidigare forskning pekar på att skönlitteraturen kan vara ett bra redskap för att ge elever ett fördjupat historiemedvetande. Det kan också vara till hjälp för elever att förstå sin egen historia men också den stora gemensamma historien. Med hjälp av skönlitteraturen kan eleven göra kopplingar med andras livsöden, verkligheter och upplevelser och på så sätt förstå hur samhället och historien har formats. Forskningen säger också att skönlitteraturen kan ge likvärdiga kunskaper som läromedlen gör. Valet av skönlitteratur är viktigt för att eleverna skall kunna tillgodogöra sig kunskaper. Läsning av skönlitteratur ger inte automatiskt en ökad kunskap om det förflutna, utan eleverna måste få tid att bearbeta innehållet.

Syftet med vår undersökning är att undersöka om och hur skönlitteratur används som redskap i historieundervisningen samt om det fördjupar och påverkar elevernas historiemedvetande. Vi vill också veta hur pedagogerna ser på begreppet historiemedvetande, samt syftet de har med användande av skönlitteratur i historieundervisningen. Fördelar och nackdelar med användande av skönlitteratur och läromedel är också något vi undersökt. För att uppnå syftet med vår undersökning och att få svar på våra frågeställningar genomförde vi kvalitativa intervjuer med pedagoger i årskurserna 3-5. Intervjuerna bestod av tio utgångsfrågor med utrymme för följdfrågor. Intervjuerna sammanfattades och redovisades under rubriker med koppling till frågorna.

Resultatet visade att pedagogerna använde sig av skönlitteratur i sin undervisning men sätten de gjorde det på skiljde sig åt. Alla använde skönlitteraturen som ett komplement till läromedel, men ingen av dem utgick enbart från skönlitteratur. En av pedagogerna använde skönlitteraturen som källa till muntligt berättande, en hade mycket högläsning ur skönlitterära böcker. Generellt läste alla elever självständigt böcker med koppling till det aktuella temat i pedagogernas undervisning. Alla pedagoger var positiva till användande av skönlitteratur och att det gav eleverna en mer sammanhängande bild av historien. I resultaten framgick också att de använder läromedel och anser att dessa är bra och har en viktig funktion. Det skiljde sig i vilka läromedel de använde, någon använde äldre material och tyckte dessa hade svåra texter medan någon använde nya läromedel och ansåg att dessa texter var lätta att förstå. I resultaten framgår att de alla är överens om att det sker ett fördjupat historiemedvetande hos eleverna genom användning av skönlitteratur i historieundervisningen. Vår slutsats av detta är de

pedagoger vi intervjuade använde sig av skönlitteratur därför att de ansåg att det gav eleverna en mer levande bild av historien och för att ge eleverna bättre förståelse och ett fördjupat historiemedvetande. Skönlitteratur är *ett* redskap som används, men även andra orsaker har betydelse. Läroböcker, bilder och det muntliga berättandet med mera är av betydelse då det handlar om på vilket sätt man som pedagog kan ge eleverna ett fördjupat historiemedvetande.

8. Forskarna

Andersson Bo Professor i ämnesdidaktik i de samhällsorienterande ämnena särskilt historia. Göteborgs Universitet (Andersson 2004:07).

Aronsson Peter Professor i historiebruk och kulturarv vid Linköpings universitet (Aronsson 2004).

Casservik Margareta Universitetsadjunkt i lärarvetenskap med inriktning mot samhällsämnenas undervisningsfokuserade didaktik vid Högskolan för Lärande och Kommunikation i Jönköping (Ericson, Johansson & Larsson Red 2005).

Davidsson Bo verksam vid institutionen för beteendevetenskap, Universitetet i Linköping (Patel & Davidsson 2003).

Denscombe Martyn är professor i social forskning vid De Montfort universitetet i Leicester, England (Denscombe 2000).

Ekvall Ulla Fil.dr i nordiska språk och docent i nordiska språk vid Institutionen för nordiska språk, Stockholms Universitet (<http://www.nordiska.su.se/pub/jsp/polopoly.jsp?d=2078>).

Ericson Hans-Olof Universitets lektor i historia, och vid denna textens tillkomst arbetade han vid Högskolan för Lärande och Kommunikation i Jönköping (Ericson, Johansson & Larsson Red 2005).

Hartsmar Nanny Universitetslektor i svenska, metodik, didaktik svenska samhällsorienterande ämnen och fil dr i pedagogik vid Malmö högskola (<http://www.nav.mah.se/person/id/LUNAHA>).

Hermansson Adler Magnus Grundskollärare och gymnasielärare i religionskunskap, universitetslektor och lärarutbildare, Göteborgs universitet (<http://130.238.132.227/4DCGI/beskrivning?kursID=620&random=5>).

Ingemansson Mary Universitetsadjunkt i svenska vid Högskolan i Kristianstad.
(http://www.hkr.se/templates/page____4867.aspx).

Jeismans Karl-Ernst Tysk didaktiker som 1979 skrev en artikel som hette ”*Geschichtsbewusstsein i Handbuch der geschichtsdidaktik*” ((Karlegård, C & Karlsson, K-G Red 1997).

Jensen Bernard Eric Född 1943, lektor i historia och historiedidaktik vid Institutet för humanistiska ämnen vid Danmarks lärarhögskola i Köpenhamn. Arbetat med Danmarks läroplaner. Hans forskning handlar om humanistisk historieförmedling (Karlegård, C. & Karlsson, K-G Red 1997).

Johansson Per – Göran Filosofie doktor, Universitetslektor vid Sektionen för samhällsvetenskap, Högskolan för lärande och kommunikation, Högskolan Jönköping
(<http://search.hj.se/personinfo.php?id=214&sign=jope&lang=sv>).

Karlegård Christer är högskolelektor vid lärarhögskolan i Malmö (Karlegård 1991).

Karlsson Klas-Göran är professor i historia, Lunds universitet
(<http://130.238.132.227/4DCGI/beskrivning?kursID=620&random=5>).

Langer Judith A Professor vid School of Education vid University of Albany, USA.
(<http://info.uu.se/press.nsf/pm/tvnya.id4A.html>).

Larsson Hans-Albin är Professor i historia och historiedidaktik. Hans forskning är inriktad mot modern politisk historia, svensk och europeisk samt historiedidaktik.
(<http://www.hlk.hj.se/doc/397>)

Nilsson Jan är lektor i svenska med didaktisk inriktning vid lärarutbildningen, Malmö Högskola (Nilsson 2007).

Patel Runa verksam vid institutionen för beteendevetenskap, Universitetet i Linköping (Patel & Davidsson 2003).

Piaget Jean född 1896 i Neuchâtel, Schweiz, död 1980 i Genève, var en schweizisk pedagog, filosof, kunskapsteoretiker, biolog och utvecklingspsykolog. (http://sv.wikipedia.org/wiki/Jean_Piaget).

Pramling Samuelsson Ingrid Professor i pedagogik vid Göteborgs Universitet (Williams, Sheridan & Pramling Samuelsson 2000).

Queckfeldt Eva Lektor och studierektor vid Historiska institutionen vid Lunds universitet (<http://www.idrottsforum.org/researchers/queeva.html>).

Renander Carina licentiand vid Malmö Högskola. Master av Art i franska och historia från Roskilde universitetscenter (Renander 2007).

Sheridan Sonja Fil. Dr. i pedagogik arbetar som universitetslektor vid institutionen för pedagogik och didaktik, enheten för barn- och ungdomsvetenskap vid Göteborgs Universitet (<http://www.studentlitteratur.se/o.o.i.s/2620>).

Vinterek Monica Fil. Dr. i pedagogiskt arbete. Undervisat i historiedidaktik. Arbetar vid fakulteten för lärarutbildning Institutionen för svenska och samhällsvetenskapliga ämnen (<http://vefir.khi.is/historiskola/matrikel.asp>).

Vygotskijs Lev S född 1896 i Orsha, Vitryssland, död 1934 i Moskva. Judisk-vitrysk pedagog, filosof (http://sv.wikipedia.org/wiki/Lev_Vygotsky).

Williams Pia Doktorand vid institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs Universitet (Williams, P, Sheridan, S & Pramling Samuelsson, I. 2000).

Zander Ulf Docent och universitetslektor i historia, Högskolan i Jönköping, forskarassistent, Lunds universitet (<http://130.238.132.227/4DCGI/beskrivning?kursID=620&random=5>).

Referenser

Andersson, B. (2004:07). *Vad är historiedidaktik? Några begreppsliga och teoretiska utgångspunkter för ämnesdidaktisk vetenskap, skolnära forskning och lärande i skolan*. Göteborg: Göteborgs Universitet, institutionen för pedagogik och didaktik.

ISSN: 1404-062X

Aronsson, P. (2004). *Historiebruk - att använda det förflutna*. Lund: Studentlitteratur.

ISBN: 91-44-03679-5

Bjurwill, C. (2001). *A, B, C och D Vägledning för studenter som skriver akademiska uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

ISBN: 978-91-44-01574-3

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

ISBN: 91-44-01280-2

Ericson, H-O, Johansson, P-G & Larsson, H-A. Red (2005). *Historiedidaktiska perspektiv*. Jönköping: Jönköping University Press.

ISBN: 91-974953-3-6

Hartsmar, N. (2001). *Historiemedvetande. Elevers tidsförståelse i en skolkontext*. Malmö: Malmö Högskola.

ISBN: 91-88810-18-6

Hermansson, M. (2004). *Historieundervisningens byggstenar – grundläggande pedagogik och ämnesdidaktik*. Stockholm: Liber AB.

ISBN: 91-47-05261-9

Ingemansson, M. (2007). *Skönlitterär läsning och historiemedvetande hos barn i mellanåldrarna*. Växjö: Växjö Universitet.

Karlegård, C & Karlsson, K-G. Red (1997). *Historiedidaktik*. Lund: Studentlitteratur.
ISBN: 91-44-00189-4

Karlsson, K-G & Zander, U. Red (2004). *Historien är nu: en introduktion till historiedidaktiken*. Lund: Studentlitteratur.
ISBN: 91-44-03417-2

Langer, J. (2005). *Litterära föreställningsvärldar – Litteraturundervisning och litterär förståelse*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
ISBN: 91-71-73226-8

Läraryrket. (2004). *Lärarens handbok, skollag, läroplaner, yrkesetiska principer, FN:s barnkonvention*. Stockholm: Läraryrket.
ISBN: 91-85096-830

Nilsson, J. (2007). *Tematisk undervisning*. Lund: Studentlitteratur.
ISBN: 978-91-44-04727-0

Patel, R & Davidsson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder, att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
ISBN: 978-91-44-02288-8

Renander, C. (2007). *Förförande fiktion eller historieförmedling? Arn-serien, historiemedvetande och historiedidaktik*. Malmö: Malmö Högskola.
ISBN: 91-7104-038-2

SAOL13. (2006). *Svenska Akademiens Ordlista över svenska språket*. (13:e uppl.) Stockholm: Nordstedts Akademiska förlag.
ISBN: 91-7227-419-0

Skolverket. (2002). *Kursplaner och betygskriterier 2000 Grundskolan*. Västerås: Fritzes.
ISBN: 91-38-31729-X

Svenska Språknämnden. (2000). *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber AB.

ISBN: 47-04974-X

Utbildningsdepartementet. (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet: Lpo 94, anpassad till att också omfatta förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Skolverket och Fritzes.

ISBN: 91-85545-13-9

Williams, P, Sheridan, S & Pramling Samuelsson, I. (2000). *Barns samlärande – en forskningsöversikt*. Stockholm: Liber AB.

ISBN: 91-89314-12-3

Bilaga 1: Intervjufrågor

Intervjufrågor

1. Vad har du för utbildning?
2. Hur länge har du arbetat som lärare?
3. Vilka årskurser har du arbetat med?
4. Vad är historiemedvetande för dig?
5. Hur arbetar du med historia?
6. Hur mycket skönlitteratur använder du i din historieundervisning?
7. Vilket syfte har du med att använda skönlitteratur i historieundervisningen?
8. Vilka fördelar/nackdelar ser du med att använda läromedel i historieundervisningen?
9. Vilka fördelar/nackdelar ser du med att använda skönlitteratur i historieundervisningen?
10. Vad anser du eleverna lär sig genom att läsa skönlitteratur?

Bilaga 2: Brev

2007-11-27

Hej.

Vi är två studenter från Högskolan Kristianstad som läser sista terminen på lärarutbildningen inriktning språk och skapande. Vi skriver just nu på vårt examensarbete där vi vill undersöka hur man som pedagog ser på historiemedvetande. Om och hur man arbetar med skönlitteratur i historieundervisningen i årskurserna 3-6. Att vi har valt detta ämne är att vi under vår utbildning har blivit inspirerade och vill nu därför undersöka detta lite närmare.

Vårt syfte är att synliggöra skönlitteraturens användning och betydelse och dels för att vi själva vill ha mer kunskap i ämnet.

Vi undrar om du/ni skulle kunna tänka er att ställa upp i vår undersökning. Undersökningen består av en intervjustudie bland lärare som arbetar i årskurserna 3-6. Vi kommer att genomföra 5-8 intervjuer som vi spelar in och sedan jämför svaren. Du kommer att vara anonym både i vårt arbete och i intervjuerna, inspelningen är till för oss själva men opponenter kan dock kräva att få lyssna på intervjun för att se om innehållet i vårt arbete är tillförlitligt.

Självklart är detta frivilligt men ert deltagande är till stor hjälp för oss och vårt arbete. Om du/ni är intresserade och kan tänka er att medverka i vår undersökning så går det bra att svara via e-post där du/ni lämnar information om vidare kontakt med er/dig. Så återkommer vi till er.

Tack på förhand!

Towe Hjorth och Linda Larsson

Kontaktuppgifter

XXXXXXXXXXXXXX

Bilaga 3: Intervjuer

Intervju pedagog B

T: Då börjar vi med lite allmänna frågor höll jag på att säga. Men jag undrar vad har för utbildning?

B: Jag är 4 – 9 lärare. Jag är faktisk so-lärare. Jag gick på lärarhögskolan i Stockholm. Så att jag har 60 poäng so Jag har, nej vad säger jag. 60 poäng geografi, 40 poäng samhälle och 20 poäng historia.

L: Jaha.

B: Så är det, så jag har väldigt mycket sånt.

T: Ja.

L: Ja, då har du upp, hela högstadiet då ja.

B: Ja, egentligen. Jag är 4 -9 lärare men jag hamnade här av en slump.

L: Så kan det gå ibland

T: Mm. Ja. Och vad du har för utbildning fick vi där, ja. Och hur länge har du jobbat?

B: Jag har jobbat sedan 2000 man kan säga 2001då- Januari 2001.

T: Ok.

T: Här på skolan?

B: På xx, ja.

T: Min gamla skola. Så det är nästan som att svischas tillbaka. Toaletterna ser lika dana ut som på den tiden.

B: Ja. Ja, ja, ok.

T: Ja.

T: Och då har du jobbat i en 4:a?

B: Jag har jobbat i en 3-5:a eller i en 3-5.

T: I en 3-5 då ja.

B: Hela tiden alltså. 3:or, 4:or och 5:or har jag haft.

T: Är det, är det integrerat alltså eller?

B: Från början var det, det men inte längre.

L: Nu är det rena?

T: Nu är det ren 4:a?

B: Nu är det rena. Ja nu är det alltså. Nu är jag i en ren 4:a Så jag har haft dem sedan 3:an.

L: Följer du dem från 3:an och upp då?

B: Precis

T: Ok

L: Det är ganska vanligt att man gör.

T: Jaha. Det var det. Då kommer vi på de här lite djupare då. Vad är historiemedvetande för dig?

B: Ja historiemedvetande är ju för mig att man ska, bör ha en kännedom om hur livet var förr helt enkelt. Känna till viktiga skeenden och saker som har påverkats, påverkat oss över världen. Stora och små saker.

T: Stora och små, ja. Och hur arbetar du med historia?

B: Ja, det var ju kul att ni kom just nu för att i år har det mycket, mycket bra alltså.

Svårigheter med historia tycker jag det är ju det här att historiemedvetandet ibland elever upplever jag inte som speciellt stort.

L: Det är deras förkunskaper?

B: Förståelsen är väldigt, väldigt låg om jag säger så. Och jag vet inte. Jag har ju bara jobbat på den här skolan. Vi har en stor andel invandrarbarn här och det är ju lite skillnad med dem säkert. Men, men jag tror överhuvudtaget så tror jag historiemedvetandet är ganska dåligt.

Det kommer in någon i rummet.

B: Det blev en liten intervju här som jag hade glömt bort. Men vad var det du frågade.

T: Hur du arbetar med historia.

B: Ja, det har ju varit så att man förr att över huvudtaget kunna jobba med historia så måste man ge dem bilder känner jag.

T: Mm. Hur gör du det?

B: För att kunna läsa texter och så där det alltså bara sätta en lärobok i händerna på dem det funkar absolut inte.

T: Nej.

B: Och vi har ju alltså, då brukar vi titta mycket på filmer eller göra besök. Alltså studiebesök är ju jättebra. Det, Det är det som funkar bäst.

T: Är det museet då eller?

B: Ja, museet eller Allö eller vad det kan tänkas vara.

L: Historiska platser och så.

B: Precis Och i år har vi faktiskt. Det är helt otroligt men i år har vi fått pengar så att vi har gjort en Skåneresa för några veckor sedan. Så vi har varit nere och tittat på Glimmingehus och på Ale stenar och det är ju första gången vi har kunnat göra något så här stort och häftigt. Och det är en engångsföreteelse också. Men det har varit häftigt.

T: Du märkte ... större?

B: Mycket stor skillnad. Det var ett väldigt bra program därnere på Glimmingehus och det var ju guidning och det var ju visning och på ett mycket, mycket bra sätt som passade barnen och det har ju gett dem massor. Och det har ju gjort historiarbetet i klassrummet mycket, mycket enklare än vad det är annars. För att vi har så mycket bilder att prata om och vi har så mycket saker att relatera till och titta på. Och just nu håller vi på då att jobba med 1500-talet eller medeltiden kallar vi det. Men något det vi håller på med är skillnaden mellan fattig och rik. Det är det vi ska fokusera på nu framöver.

T: OK.

B: Vardagsliv

T: Ok

D: Hur livet var. Möjligheter och problem och så vidare, va.

T: Ja, . Hur mycket använder du då skönlitteraturen i den historieundervisningen?

B: Jag har inte använt det så mycket förut måste jag tillstå. Vi har läst den här boken ifrån SPC vid tidigare tillfälle som heter... Vad heter den Ann-Sofie? Om den där pojken ute i Bäckaskog.

Ann-Sofie: Rymlingen.

B: Rymlingen har vi läst lite grand ja. Men efter det här med Glimmingehus så har vi lyckats få tag på lite skönlitterära böcker så vi har läst, vi har läst en bok tillsammans i halvklass som handlar om, som hette, jag har den här. Riddarborgens hemlighet.

T: Mm

L: Den känner jag igen.

B: Så den har vi läst. Den var ju, den var ju skönlitterär. Och det var ju inte så mycket fakta i den egentligen, iden men det var ju, det var saker som de fastade för som de gjorde på ett helt annat sätt. Det var bland annat. Så hade de en sån hära och du hade den bilden här.

L: Sådana vardags...

T: Läste ni den efter att ni varit på, Ja.

B: Ja, precis. Dom fastnade för den här bilden. För på Glimmingehus där var det ju så att de hade

L: Dasset.

B: Nja, det är inte dasset faktiskt. När de kommer in. Det är där när de håller lut för att stoppa fiender.

L: Ok.

T: Jaha, just det.

B: Så det är en sån grej där de hällde kokande lut eller för att stoppa dem eller olja eller vad det månde vara. Och det där hade dem på Glimmingehus och det var ju en helt annan.

L: Alltså att de fick, får ett sammanhang.

B: Ja och överhuvudtaget även om den här boken nu inte som jag nu säger inte var så mycket fakta så var det ändå en upplevelse, ja en annan förförståelse för det va. Det är ju lite bilder i den ifrån köket och det är ju likt det i Glimmingehus.

T: Lättar att sätta sig in i.

B: Så det varit mycket lättare med det. Men annars så har vi ju pratat mycket om det här med skönlitteratur, skönlitterär, litteratur i undervisningen som ska anknyta till historietemat. Men, och det är jätteviktigt fast det svåra är att få tag på bra böcker alltså lagoma böcker.

L: Som man kan koppla?

B: Mm. Som går att koppla till det vi jobbar med va. Och det är, och det är svårt. Och vi var ju på nån kurs för några veckor sen där de hade mycket boktips som vi ska kolla igenom. Och tanken är väl det att vi så småningom ska skaffa in lite saker till biblioteket där...

T: Ja.

B: Det är på gång nu och det är riktigt på gång ska jag säga. För det är många som har, det är mycket prat om det här med skönlitteratur.

L: Det har växt rätt så mycket nu på senare tid.

B: Ja, det har gjort det. Fast svårigheten för är ju språket va. Att de får inte vara för svåra, böckerna va.

T: Just det.

L: Nej.

B: Utan de måste vara så att de, så att de, gå att läsa, så de förstår det.

T: Och, syftet då med och att använda skönlitteratur det är... förstå din... att de ska få förståelse eller?

B: Ja, det är att förstärka den kunskap som inte läroböckerna ger, kan man väl säga.

L: Skapa det här, lite, sammanhanget.

B: Ja, att skapa, precis. Och ge dem flera bilder va. Och jag menar läroböckerna skildrar ju ofta stora skeende och så där va, men här blir det lite personligt också identifikation också.

L: Ja. Ja precis: Så att de kan leva sig in i kanske i hur nån jämnårig också...

B: Precis.

L: Hur de hade det, barn på medeltiden och ja.

T: alltså, jag måste bara fråga. För jag har en pojke också i 4:an och hans lärare hon menar att ofta så är det så där, är inte, så, där inte, det är på Helgedal, där är inte så väldigt mycket ut,

barn med utländsk bakgrund, men hon menar ändå att de har väldigt svårt att förstå texterna i facklitteraturen att, de är ju ändå omarbetade men det är ändå...

B: Visst.

T: Håller du med om det?

B: Absolut. Och över huvudtaget så är det ju så att det är väldigt mycket fakta men det är ju inget sammanhang.

L: Nej, de bara staplar...

B: Ok, det var väldigt intressant för just precis i eftermiddag ska vi gå igenom ... Förra veckan så läste vi, tittade vi på en den här bilden, det är en gammal svensk lärobok ” Ur folkens liv” tittade på bilderna.

L: Det var ju den hon också använde.

T: Ja, tror det.

B: Tittade vi på bilderna här va, läste igenom texten tillsammans och sen fick de svara på de tre där frågorna som vi i eftermiddag nu ska prata om. Men där har du ju en sån grej också det, det staplas ju fakta på fakta på fakta va. En utav frågorna är det här att, varför bildades så många nya byar under medeltiden? Det föddes många barn i bondstugorna, en del dog redan som små men det blev ändå för många människor i byarna, då fick de unga flytta till andra områden och börja odla upp ny mark. På så vis bildades nya gårdar och byar.

Och så har ju varenda unge svarat men det är ju ingen som förstår varför.

L+T: Nej.

B: Varför flyttar de ifrån byn det förklarar ju inte boken, det är ingen som förstår att, att det inte gick att försörja sig där utan att man var tvungen att flytta. Och det är det som är problemet med, med många läroböcker. Och det är fakta på fakta på fakta i sin intention att i sin intention att, att lära barnen så mycket som möjligt så, så, så blir det för mycket.

L: På så kort sträck som möjligt ja.

B: Ja precis så. För mycket fakta helt enkel och, och det är ju problemet.

T: Ja det är nästa fråga med. Vilka för och nackdelar ser du med att använda läromedel i undervisningen? Då är det alltså en nackdel att det är ör mycket stolpad fakta?

B: För mycket stolpad fakta som inte ger sammanhang ens som inte ger förklaringar som jag nyss sa här va. Och dessutom går jag en svenska A kurs nu och det var väldigt intressant, förra veckan så intervjuade jag en pojke som hade jobbat med den där texten vid tre olika tillfällen och han är väldigt motiverad och duktig men han var helt väck när vi pratade om texten sen fast vi har pratat och läst om den tre gånger. Och det är ändå en motiverad och

duktig elev och det var som jag skrev där att jag vågar inte riktigt tänka på hur de andra barnen, hur mycket de egentligen förstår.

L: Nej

T: Nej.

L: Nej precis det är knappt de liksom högst i klassen klarar det.

B: Nej precis.

L: Nej det är svåra texter. Det är knappt en själv förstår dem ibland, för de är så luddiga

B: Nej precis.

T: Så var det ju när en annan gick i skolan. Det var ju ...

B: Ja, jo vi har tittat på läromedel. Vi har ju läromedelsmässan varje år på Yllan men, men det är jättesvårt med so-böcker är vi missnöjda med generellt sätt att det är svårt.

L: Det händer inget nytt där.

T: Men fördelar med läromedel då? Läromedel, ser du några sådana?

B: Ja det gör jag ju i so eftersom jag använder dem. Det går ju ändå alltså, det är ju mycket för det ger ju fakta också det ger ju information ändå det gör det ju. Men problemet är ju att det blir lite för mycket va!

T: Får förklara det lite kanske så.

B: Ja och tiden, tiden på bearbetning man behöver verkligen bearbeta det mycket. Och i dag så talas det ju så mycket om att man ska jobba i grupper och barnen själva ska konstruera sin egen kunskap och det är ju så att det funkar ju tyvärr inte riktigt så alla gånger utan det är det är ju många som inte är självgående.

L: Nej, har de inte förförståelsen så är det ju inte lätt att få dem att gå igång självmant.

B: Nej, och några som jag säger också vet ju inte riktigt vad de gör i skolan. Dom är ju inte här för att, de är här för att leka och busa.

T: Precis

B: Och då är det ju svårt med dem.

T: Ja.

T: Samma fråga då, vilka för och nackdelar ser du med att använda skönlitteratur i undervisningen?

B: Ja, det har jag ju varit inne på det hära att det kan ju förstärka, förstärka deras inre bilder va. Men det är ju också så att vi har ju jobbat väldigt strukturerat med. Vi har läst den högt tillsammans och vi har pratat om det. Jag tror...

L: Ni har gått in på djupet i en skönlitterär bok då?

B: Jag det har vi gjort ja.

L: Så ni, för jag vet att många arbetar så att det liksom bara ett komplement till undervisningen, det är något man gör vid sidan om.

B: Nej, utan här...

L: Det är ju lätt att det blir det.

B: Jo men så har det inte varit.

B: Fast det här har ju också varit så att det här hade ju inte funkat att ge läsläxa på eller att de läser tysta själva och så där utan det är ju det att man måste ju bearbeta det och det är ju det som är...

L: Men så samtidigt ger den ju en gemensam upplevelse.

B: Jo precis.

L: Också. Det kan ju va positivt.

B: Så nackdelarna med båda de här sakerna, med både läroböcker och det där, det är ju alltså tiden. Det är ju tiden vi behöver till allting. Det behövs mycket tid till allt vi gör.

L: Det är ju det.

T: Vad tror du...

B: Jag skulle kunna jobba med historia hela tiden, hela dagarna om jag hade fått bestämma.

T+L: Ja.

B: Men vi har ju läroplanen och mycket annat också, så det bli ju lite snuttifierat ändå.

L: Ja det blir ju det.

B: Men nu. Nu kommer vi ändå att göra så här efter jul så kommer vi ändå faktiskt jobba heldagar med det här.

L+T: Ja

T: Ok.

B: Och det tror jag också är mycket, mycket positivt att man kan köra en hel dag med lite olika saker så att man är inne i det va. För ofta blir det så att man jobbar 60 minuter och sen gör vi något annat och då...

L: Man tappar liksom tråden hela tiden

B: Ja man tappar tråden.

T: Jag tycker i historia, man får så mycket mer alltså man får ju både svenska och allt möjligt

B: Och det, det är där vi hamnar också här mycket. Det är ju svenska va? Det är ju...

T: Ja, det är ju klart att de...

T: Vad tror du eleverna lär sig genom att läsa skönlitteratur.

B: Ja, jag säger väl samma sak igen då, men jag menar det, det skönlitteratur som det gör det lättare. Det här handlar ju om barn i deras egen ålder. Det gör ju det lättare för dem att identifieras sig med, med hur det kunde vara för dem. Det ger en helt annan....

T: Förståelse?

B: Förståelse.

T: Det tyckte du att du märkte nu då va? När ni använde dem här att det var lättare för dem.

B: Det tycker jag. Det tycker jag absolut. Jag har pratat...

L: Det är lättare för dem att greppa faktan då också.

B: Det vet i tusan

L: Nej.

B: Det vet i tusan.

L: Det kanske är en process. Så att det kommer kanske lite längre fram.

B: Ja, det är nog en process. Men jag känner ju det att det är många som har återkommit till den här boken när vi, när vi har läst och pratat om saker, så säger de att de; det var som i boken det där alltså.

L: Dom har fått lite aha. Ja, precis.

B: På så sätt märker jag ju det va.

L: Att de kan se en liksom...

B: Ja. Men jag vet egentligen inte om det är, jag tror inte att det blir lättare för dem att tillgodogöra sig fakta på... Det, det, det. Det tror jag inte utan det måste ske genom att, att man själ får se och uppleva.

L: Ja, det är ju en bit av alltihop som liksom byggs på.

B: Och så har det varit i all so-undervisning, tycker jag. Att man, man märker det.

L: Man kan inte bara göra på ena sättet.

B: Nej, och det går inte att sätt en lärobok i händerna och börja jobba med något nytt va. Utan vi måste ha något, någon film eller några bilder att prata om först va.

L: Något konkret.

B: Så att man kan börja tänka.

L: Ja, just det. Studiebesök är ju det bästa man kan göra.

T: Absolut.

B: Ja, det är det.

Intervju pedagog C

C: Mellanstadielärare, alltså med inriktning då ålder, årskurs 4-6 då i grunden.

T: Mm. Och hur länge har du arbetat som detta?

C: Ja, ända sedan 1976 med lite uppehåll då. Jag har inte haft heltid hela tiden men..

T: Då har du haft, har du varit i 4-6 så att säga hela tiden, följt..

C: Ja, hela tiden.

T: Ja, det var frågan på 4;an. Då har du jobbat med 4- mellanstadiet hela tiden? Ja.

T: Och då kommer..

C: Och 3,3-5:an nu också sista tiden.

T: Och 3-5:an. Ok.

C: Ja, 3-5 sista åren då, sen..

T: Ja, för det har ju ändrats om lite där. 3-5 också.

T: Då kommer vi in på de där lite mer inriktade .

T: Vad är historiemedvetande för dig?

C: Nu får Janne kanske gå, för annars kanske du säger precis som jag säger. Jag måste..
Skratt.

T: Ja. Skratt.

C: Vad ska jag säga. Ja, nej men alltså det är ju att... Jag måste tänka efter. Det är ju att man är... Historiemedvetande. Att man är medveten om alltså i stora drag kanske då om när de här... När olika saker händer. Alltså kanske olika tidsperioder.

C: Vi kanske ska gå och sätta oss någonstans först.

L: Ingen fara.

C: Vi har ett litet rum.

C: Att man är lite medveten om att när det var medeltid och sådana saker. Det är nog lite mer det. Och sen så ja, att hur folk levde då, det tycker jag nog. Att man är medveten om att det har. Hela tiden sker en utveckling. Men det vet jag ju inte om barnen riktigt är. Kanske, men alltså att de är medvetna om att saker och ting har förändrats och att det alltid sker liksom en förändring va. Att det inte och det, men det tror jag inte barnen är medvetna om utan de tror nog att så som det är nu så är det, kommer det alltid att vara. Att det är det som alltid är bäst. Alltså så är det nog, tror jag.

L: De lever i nuet.

C: Ja. Det kan jag nog kanske säga ja.

T: Hur arbetar du med historia?

C: Mm. Ja, alltså jag gör ju så här. Jag brinner ju för det här med skönlitteratur så jag... När det är så att viska... Jag kan ju säga då sista omgången jag hade när vi läste då om forntiden så plockade jag en, ju en massa böcker. Det är ju det som är så svårt. Att hitta böcker. Det är svårt. Att hitta böcker som passar åldern och att... För vi har inte så många böcker på vårt bibliotek. Men då alltså hyllar jag skolbibliotekscentralen, det är alltså jätte, jättebra. För dem använder jag alltid. Men då går, då räcker kanske inte det alltid heller va? Utan då lånar jag alltså från... Då kan man alltså genom biblioteket i Vä, så plockar de ihop böcker. Och då brukar jag ha böcker så att det finns i klassrummet och då brukar vi, brukar jag säga så här: Minst en bok ska alla ha läst om den tidsperioden

T: Ok.

C: Så det...

T: Inte klassuppsättningar då?

C: Nej, jag har inte fått... Det har vi inte på skolan.

T: Nej.

C: Utan då lånar jag ihop så det kan vara olika böcker och ofta är det så då att vi har var och en läst den själv och sen så hittar jag på då alltså frågor typ sådana här kanske lite Chambersfrågor, lite sådant alltså som är allmängiltiga för alla böcker då. Men, men det kan va så eller så ställer jag frågor så här som jag gjorde nu sist då: Hur var de klädda? Vad åt de? Hur såg husen ut? Och sen så vad och hur de transporterade sig. Och sen får de göra jämförelser då. Skriva vad det är som skiljer den boken eller det livet från vårt liv och så va. Så, så det så gjorde jag. Så har jag gjort många gånger när jag läser historiska böcker och sedan pratar vi om det. Och då kan man ju prata om det. Om ämnet kan vi prata fast alla har läst olika böcker, så jag tycker att det är jättebra.

T: Ja, kul och höra.

T: Ja, nästa fråga är då hur mycket skönlitteratur använder du i din historieundervisning?

C: Ja, jag använder, försöker göra det vid varje tillfälle kan jag säga.

T: Mer eller mindre då? Kan det bli ...

C: Ja, alltså jag lånar ihop böcker alltså. Läser vi om medeltiden så lånar jag ihop böcker om medeltiden och läser vi om forntiden och vikingatid alltså så ja.

L: Alltid ha en skönlitterär bok kopplad till det du sysslar med.

C: Ja, ja och alltså att barnen har läst det själv alltså och sen så har man det kanske som högläsningsbok, men det vi, jag set till att var och en läser en bok så. Och det är ganska kanske tunna små böcker men det är ändå så att de har någonting. Och så att vi jobbar med

den boken så när vi har historia så har vi alltid den boken och så jobbar vi med den då va? Inte bara läsa igenom den utan ...

L: Den ingår i arbetet. Inte bara ett komplement vid sidan om.

C: Nej. Nej så är det.

T: Och vad är ditt syfte då med att använda skönlitteratur?

C: Ja alltså det är levande, att göra historien levande. För jag tror det blir på ett helt annat sätt när man läser de böckerna. Och att man lever sig in i den här rollen då alltså i den huvudpersonens liv på ett helt annat sätt ju. Jag vet att vi läste vikingatid och då läste och då var det en del som, och då hade jag som högläsningsbok, det kommer jag ihåg, den här Petite och vikingaskepp och så här va, då var det många som fortsatte och läsa de där andra två böckerna.

L: Det sporrar liksom till vidare läsning också hos eleverna, ja.

C: Ja, oh ja. Ja. Oh ja. Ja och de skrev, ja så brukar vi ofta skriva egna berättelser och då kom ofta det här namnet Petite. Det var många flickor som använde det i sina berättelser då.

L: De fastnar för vissa grejer som de använder sig av

T: Vilka för och nackdelar ser du och använda läromedel i historieundervisningen?

C: ja alltså vi använder alltid läromedel också. Och där finns alltså, det är lätt, man har en bok och alla har samma bok och man kan ja där alltså ja där jobbar man ju utefter den också och leta fakta och det blir ju på ett annat sätt. Ja fördelar det är ju klart, där, där finns ju samlad fakta då man alltså...

L: Man har ett urval.

C: Ja, det är ju det, Men nu för tiden, ja alltså där tar de ju upp dessa olika saker på ett annat sätt då får man ju med. Ja vi använder alltid så fakta böcker också. För då ofta så har vi ju då att vi läser högt tillsammans texten och, och då ordförklaringar och mycket sånt också att förklara begrepp kanske för att...

L: Dom lär sig förstå en svårare faktatext också.

C: Ja, så va. Så att vi har ofta man läser och sedan jobbar man med texten och kanske lite här att ja man svarar på en del frågor och jobbar på det sättet också men just det här med ordförståelse för i en historia finns det alltså många gamla ord då och då tycker jag att det är rätt så bra då. Då har man en gemensam text så att inte barnen bara själva, för de slår oftast inte upp. En del kommer och frågar vad betyder det här va, när de läser en skönlitterär men alltså då har man det tillsammans som en, då har man en grund en gemensam grund en gemensam plattform så kan man nog säga. Det är nog det som jag tycker.

T+L: Ser du nackdelar?

L: Ja, precis. Ser du några nackdelar med läromedel då?

C: Ja, det är det, att man, så att man inte blir låst av det. Så att man inte tror att man måste göra allt. För att ja, menar jobbar man då med skönlitteratur eller gör andra arbeten också på sidan om, då måste man liksom, då kan man inte hinna med allt i boken utan man får sovra och välja kanske vissa saker då va. Det, det får man vara sträng mot sig själv lite så där så att man inte faller för det.

L: Att man inte låser sig utan...

C: Ja.

C: Att man måste hinna vissa...

C: Nej, just det. Utan...

T: Vad tycker du om texterna i ...

C: Alltså de nya tycker jag är bra.

L: För de har ju omarbetats rätt så mycket idag.

C: Ja. Ja och det var ju et tag så var det bra historieböcker då var det mycket sen tog de bort allt det här spännande, berättande texterna då va. Mun nu tycker jag nu kompletterar vi ju med skönlitteratur också va. Så att...

L: Att de har börjat liksom väva ihop fakta och skönlitterära...

C: Och så tycker jag att det är viktigt att ha böcker. Jag tycker att det är viktigt att ha böcker. Jag tycker att det är viktigt att ha böcker och att det ska vara bilder och att man har något gemensamt att prata om. Och att det för många spännande bilder man kan sitta en halv lektion och prata om detaljer och hitta bilder och när man ser, för det är roligt för barnen att sitta och titta på det va.

T: Mm. Det sätter igång...Ja.

C: Ja, och man kan ha bilder med böcker och det kan man skriva om det också så att det... Man kan använda böckerna, alltså inte bara texten utan bilder på ett sätt också.

T: Vilka, samma fråga då. Vad? Vilka fördelar och nackdelar ser du med att använda skönlitteratur i undervisningen?

C: Alltså, det som det är, det är svårt att. Det tar tid att leta böcker. För vi har inte så många på vår lilla skola. Men där, alltså där är ju åter igen skolbibliotekscentralen är ju duktiga att hjälpa en va. Men att, att hitta böcker i just det ämnet som är lämpligt, på den nivån alltså. Läser man då en årskurs trea nu. Då läser vi alltså vikingatiden och många av dem vikingaböckerna är för svåra i texten. Så att där har jag varit inne just nu på skolbibliotekscentralen och tittat och det, det var, var jättebra böcker men det... Dom, mina barn klarar inte det nu.

L: Dom skrivs kanske oftast på en nivå på 5:an, 6:an, där någonstans.

C: Ja, så det är ju det va. Och så tänker jag just på den här Petite. Och de här böckerna skulle jag vilja köpa in. För att vi ska köpa in till biblioteket, men jag tror att det blir för mastigt för mina 3:or. Så de tär, att hitta skönlitterära böcker som passar just åldern.

L: De yngsta, ja precis.

C: Ja, och alltså att ämnet att det passar.

T: Fördelen?

C: Ja, alltså det är ju det, det är alltså, blir ju levande på ett helt annat sätt för barnen. Det engagerar barnen de här berättelserna. Och sen så gäller det också, alla böcker är inte så där jättebra va: Ibland så tycker jag att det finns böcker som är, alltså man tänker jaha ja. Hade jag varit barn så hade inte jag tyckt att den här boken var så bra. För att den är lite torftig och då tänker man.

L: Den har inte så mycket beskrivningar. Och...

C: Nej. Nej det blir lite för enkelt och så tänker man, Jaha vad skrev, var det bara för att skriva en bok om vikingatiden liksom. Och så, så det finns böcker som inte är så bra.

L: Nej, precis. Det gäller ju att de har en bra koppling också till historien, att det inte bara är en, en liten berättelse om någon.

C: Ja. Ja, Ja.

T: För det är väl det man vill ge dem?

C: Ja.

T: Ett mer intresse så att säga.

C: Ja.

T: Vad tror du eller anser du att eleverna lär genom och läsa skönlitteratur?

C: Jag tror att, att de kommer ihåg det på ett annat sätt. Jag tror att det sitter kvar med dem alltså i livet då. För att man kommer ihåg de där personerna och berättelserna och då kanske man inte alltid, vad var det för tid? Jo, just det. Det var ju, de som levde på vikingatiden. Alltså det blir levande.

L: Man kopplar ihop det.

C: Ja, man kommer ihåg det här på ett helt annat sätt. Alltså historien blir levande. Sen detaljer och fakta om allt så här och år och sånt det kommer man inte ihåg. Men det blir ju det i alla fall att man blir lite medveten om hur folk har det och så där. Ja.

L: Jag menar tider och sådana saker det kopplar man samman sen igen. Att det återkommer. Ja, just det, det var den tiden och så.

C: Ja, ja.

T: Det kan man alltid ta reda på. Slå upp eller någonting.

C: Ja.

L: Man lägger ju liksom fakta på gamla erfarenheter också sen.

C: Ja, ja.

T: Ja.

C: Och så allting som fångar barn alltså, man blir uppslukad av berättelsen, det är sånt som sen, det kan man plocka fram sen och sitta och prata om Ja men hon gjorde så och den gjorde det, den, när vi läste om det.

L: Precis.

C: Man sitter kanske inte och diskuterar en lärobok som man diskuterar en berätt, en skönlitterär bok.

L: Nej,

C: Det är ju samma sak som vi vuxna. Vi kan ju sitta och prata om en bok hur länge som helst alltså så va.

L: Precis. Om den har liksom fångat oss.

C: Fångat oss va.

L: Annars läger vi den bara till sidan.

C: Så det hade kanske varit en uppgift för er att skriva bra historiska skönlitterära böcker alltså, ja.

L: Ja om man hade haft skrivandets gåva. Det är ju det också.

T: Nje, Det räcker med den här uppsatsen just nu känns det som.

L: Jag är också väldigt fascinerad av just historiska böcker. Jag tycker om att läsa. Det ger mig mycket.

C: Ja, ja. Där har, vår Jan- Olof gillar, älskar historiska böcker.

T+L: Ja det var det hela.

Intervju pedagog D

L: Så, så först har vi lite bakgrundsfrågor då, vad har du för utbildning?

D: Den gamla mellanstadieläroartutbildningen i Växjö, med examen 84

L: Okej å då mot mellanstadiet då upp till sexan.

D: 4-6 ja årskurs 4-6

L: Årskurs 4-6 ja, och hur länge har du då arbetat som lärare?

D: Ja! Det blir ju 23 år

T: Sen 84

L: Sen 84 ja

L Ja, och vilka årskurser har du arbetat med? Främst?

D: Ja främst är det ju årskurs 4 och 5 får jag väl säga. De senaste 10 åren har vi inte haft sexor här

L: Nä just det!

T: Då har du haft treor också nu då?

D: Ja också men främst 4 och 5 kan vi väl säga.

L: Ja, så kommer vi till de här lite frågorna som handlar om vårt arbete. Och vad är historiemedvetande för dig?

D: Ja det är ju att eleverna skall förstå att ingenting har blivit av slump utan det är ju människor som har gjort olika val före oss. Många har gjort val och fått sätta livet till.

T: Ja

L: Precis

D: Och, ja på något sätt så hoppas man att kloka beslut i framtiden av nya generationer kan tas på de som levde före oss deras erfarenheter o. Sen tror jag ju att det är svårt att förstå tids alltså tusen år eller...

L: Ja precis tidsbegreppet.

D: Tvåhundra år, Det är väldigt svårt å det är, vi brukar istället jag försöker få lite det här med generationer att man räknar tre generationer på 100 år eller fyra generationer på 100 år

L: Få dem alltså att förstå hur många generationer som...

D: 40 generationer tillbaka är väl då nån gång där vid vikingatidens

T: Ja

D: Slut, ja

L: Ja precis

D: Det är nog svårt det också, men jag tror det ändå är lite lättare att förstå, än

T: jo men det blir det, jag brukar dra det exemplet att min morfar blev såld på auktion när han var liten

D: Ja

T: A de blir liksom helt ställda, det är bara min morfar så att.

D: Ja

L: ja just det

D: Ja man tyckte ju själv när man var i den här åldern som de är att andra världskriget var hiskeligt längesedan

T: Ja

D: Men

L: För oss idag är det inte så längesedan

D: Herregud det är bara 10, 15 år sedan jag föddes när det startade, eller slutade menade jag det är det har man liksom aldrig tänkt på förrän man blivit vuxen, det var så nära

L: Det först då man får liksom grepp om hur kort tid det egentligen är

T: Men man är odödlig när man är i den åldern, det är liksom

D: Ja jo, jo ett sommarlov ett läsår är en hel evighet i den åldern, men alltså det tror jag beror mycket på att när man är tio år är så är ett år 10 procent av ens liv, nu är det inte mer än två

T: Nej precis

D: För mig

T: Nej just det

D: Och därför upplever man varje år som kortare och kortare

L: Ja precis

L: Hur arbetar du med historia?

D: Ja jag använder väldigt mycket tid till historia, för det är ju mitt så att säga stora intresse, det tycker jag är jättekul, och ja, ja du de. Jag använder ju inte arbetsböcker eller studieböcker utan de gör ju mycket egna texter utifrån tankekartor och använder mycket bilder och bildserier.

L: Inga läromedel alls då?

D: Jo det är klart att jag har läromedel, men det är inga sådana där arbetsböcker utan det är

L: Nej precis inte den delen

D: Faktaböcker, upplevelseböcker och traditionella läroböcker

L: Okej, Å Hur mycket använder du skönlitteratur i din historieundervisning då?

D: En hel del av den högläsning som man har under ett år här är. Är historiska böcker. Mycket de här Maj Bylocks, månring, solsten den läser jag nästan för alla fyror. Jag har även läst Svedelids slaget vid ringmuren och några andra sådana.

L: Du använder medvetet historiskt, anknyta skönlitterära böcker då?

D: Ja det året, fyran i medeltiden, och sen blir det ju andra tider kanske så hittar man en sån bok under..... När de går i femman när man är mer, 1500-talet då.

T: Är det klassuppsättningar eller högläsning?

D: Nej högläsning, läser för dem, och sen inte varje gång men försöker att man ringer till skolbibliotekscentralen då och får böcker om vikingatiden eller om medeltiden alltså skönlitterära böcker som barnen då skall läsa åtminstone en

L: Läser de skilda böcker eller du försöker få tag i en klassuppsättning?

D: Ja det blir ju det blir ju att man får två tre stycken av kanske varje sort och någon läser samma

L: några läser en och....

D: Ja utan jag ringer in och säger att jag har en årskurs fyra de är medelgoda läsare några jätteduktiga några behöver enkla böcker, så väljer de ut en 25-30 stycken. Jättebra service, och de är väldigt duktiga.

L: Olika nivåer då på böckerna?

D: Ja

L: Vilket syfte har då med att använda skönlitteraturen i undervisningen historieundervisningen?

D: Ja det är det som sätter, alltså kött på benen, menar vanliga undervisningen då är det ju att man gör själva skelettet. Och så gäller det att fylla det mellan där med upplevelser, och det de här Svedelids böcker är bra för dem är ju det är ju en sann historia men sen är det ju påhittad berättelse och det är ju. Jag gillar själv att läsa det och tyckte att när jag började läsa sådant själv som vuxen så blev historia roligare. Det finns ju en vuxenförfattare som heter Vidding som jag har läst många böcker av.

L: Okej

D: Det man upplevde där tycker jag man kan föra över till eleverna för det

L: Ja okej vilka fördelar nackdelar ser du med att använda läromedel i undervisningen?

D: Fördelen tycker jag att i historia är att man kan öva väldigt mycket studieteknik, jobba med tankekartor, bilder, bildserier med historiska förlopp. Jag ser väl egentligen inga nackdelar utan det är väl det är väl bra stöd bara man inte går från pärm till pärm utan man

L: precis

D: plockar ut de sakerna som

L: Precis

D: Tycker jag att jag berättar bättre om en händelse då gör jag det än läroboken, och tycker jag läroboken har ett bra använder jag ju den

L: Ja precis, anpassar

D: Det är ett komplement det styr mig absolut inte men det, det är ju som eftersom jag har ett egenintresse av detta å har läst mycket själv så har man ju mycket att ge.

L: Ja precis

D: I ett annat ämne så kanske det är tvärt om.

L: Ja precis då behöver man kanske inte läromedlet på samma sätt heller

D: Nej, när det gäller engelska så är jag ingen höjdare själv har aldrig varit då är jag mer stöd av läromedlet ja. Historia känner jag inte alls att jag är styrd av läromedlet.

L: Hur upplever du texterna i läromedelsböckerna? Är de svåra, lätta?

D: Det har ju gått ifrån vara ganska så alltså för tjugo år sedan så var de ganska så kortfattiga inte berättiga, berättande utan bara fakta ganska torra o läsa, det har blivit mycket bättre.

L: Ja

D: Mycket bättre har det blivit och det är en del roliga sidor med ja små essäer, eller anekdoter, små detaljer som kan vara in kul för barnen att läsa.

L: Sådana där liksom, Aha

T: Svårighetsgraden är det olika där också eller? Förstår eleverna vad de läser?

D: Alltså det är ju roligare för dem nu, det är mer fångande text än det var i de läroböckerna ja nu alltså Folkens liv som var ju de som var när jag kom ut. En liten grå bok i fyran och nu, ja jag kan ju inte namnen på dem

L: Men ni använder nya läromedel alltså relativt nya då?

D: Ja vi har vi har nu använder vi ett som heter vikingatid och ett som heter medeltid, lite kortare enklare böcker som har både fotografier och tecknade färgbilder, och det ja dom känns härliga å sätta i händerna på barnen. Det är inte en sån där jättetjock bok utan här är medeltiden, sen har vi gamla läromedel med man har fått som man plockar in och

L: Ja precis

D: Ja jag använder ju bry dig inte om det!

T: Okej

D: Jag skannar en hel del intressanta bilder och pratar omkring från läroböckerna och skriver ut dem på overheadplast. Jag tror man får göra det.

T: Ja det får man nog i undervisningssyfte

D: O ja då finns det mycket så utifrån dem här så lägger man på och så kan man berätta, då kan man ju välja olika saker från olika läromedel

L: Ja precis då kan man ta godbitarna från alla

L: Fördelar och nackdelar med skönlitteraturen då? I undervisningen

D: Ja fördelarna är ju att det väcker ju väldigt mycket intresse man vill veta mera barnen känner igen saker i boken som de läser i händelserna som man undervisat om och det, det tror jag liksom ger. Igenkännandet gör ju att det är lite roligare att man kommer ihåg det. Nackdelarna är ju att böckerna är ju skrivna för att nå det stora antalet det är ju det ligger ju lite i författarens intresse så att det är ju svårt att hitta spänn spännvidden jag menar de vet ju det författarna att läser man medeltid då gör man det som tioåring och då hittar man dem i mitten så att så att det skulle funnits lite ja lite svårare och lite enklare

L: Många skönlitterära böcker idag de är väl skrivna kanske för femmor och sexor och lite högre nivå

D: Ja och väldigt duktiga fyror

L: Och att man är en god läsare eller så duktig på att läsa

D: Ja

L: Ja okej, Vad anser du att de lär sig genom att läsa skönlitterära böcker?

D: Ja, dels så tror jag att det dem får i sig det, det fastnar på ett annat sätt det i med egna upplevelser föreställningar så fastnar det på ett annat sätt. Än när man bara läser faktaböcker eller traditionell undervisning. Utan det här att man lever sig in i om det handlar om jämnåriga eller andra människor man följer huvudpersonen det är en väldig skillnad än bara följa som läroböckerna är kanske en kung eller viktiga personer här följer man kanske jämnåriga det är lättare att identifiera sig och vad har man på sig. Det kliar med vadmalar och korngröt varenda dag och jag, jag tror att det blir ett annat medvetande än med läromedel.

L: Leva sig in i någons vardagsliv.

D: Ja

L: Framförallt.

D: Ja man le man

L: Det är inte alltid kungen som är det viktigaste

D: Nej bara läromedel så där då blir på nåt sätt då och nu är man, läser man en skönlitterär bok då är man med och upplever jag tror att man

L: Och så jämför man med sitt eget liv

D: Med sin egen ja det blir

T: En koppling där

D: En koppling emellan

L: Ja precis. Ja, ja det var väl egentligen det hela vi hade på frågefronten. Ta och stänga av den då.